

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА № 49 (311) 12 — 19 снежня 1997 г. КОШТ 2000 РУБЛЁЎ

ДЫСКУТУЕ • ПРЭЗЕНТУЕ • РАЗВАЖАЕ

А чаму б
і не скарыстаць
напярэдадні
Года
Тыгра
гэтых
прыгажунюў
дзеля
ўласнай
рэкламы?

Усе прыгожыя
і мужныя
чытаюць
“Культуру”!

Да завяршэння
падпіскі
засталося
2 дні.
Выбірайце
індэкс
63875.

"САНАТА" для... РОЗДУМУ

15 студзеня 1998 года распачне сваю работу 12-ы з'езд Саюза кампазітараў.

Якая роля СК на сённяшні дзень у творчым жыцці кампазітара, з якімі праблемамі прышоў ён да чарговага з'езда? На гэтыя пытанні адказвае Галіна ГАРЭЛАВА — вядомая не толькі ў нас на Беларусі, але далёка за яе межамі сваёй дасканалай, вытанчай музыкой.

Прыгадайце: у адным з канцэртаў камернай музыкі, што адбыўся зусім нядаўна ў рамках міжнароднага фестывалю "Беларуская музычная восень", дзе салістамі былі майстры міжнароднага класа, сусветна вядомыя кларнетыст Анджэй Годэк і піяніст Алег Крымер і дзе поруч з творами Пуленка, Пендэрцака і Лютаслаўскага ўпершыню выконвалася сюіта для фартэпіяна "Пейзажы".

Галіна Гарэлавая — і яна прагучала як "анёльскае вітанне". Так — слова жанчыне-кампазітару.

— Зараз, у сённяшніх сацыяльных умовах я не ўяўляю б меркаваць, якой павінна быць роля саюза. Раней стварэнне творчага аб'яднання магло мець некалькі мэтай адразу, зараз можна гаварыць пра адзіную — перадаць гэты спосаб кіраваць творчасцю і спосаб кіраваць самай "некіруюмай" часткай народанасельніцтва — творцамі. Пра гэта не варта лішне гаварыць, бо ў свой час і Булгакаў, і Вайновіч выдатна апісалі творчы саюз, і хаця там гаворка ішла пра Саюз пісьмэннікаў, абедзве творчыя суполкі вельмі падобныя. Я ўступіла ў творчы саюз у 1979 годзе. Гэта быў ужо той час, калі не маглі ставіць пытанне рубам: "За белых ты ці за чырвоных?" На той час была адноснае свабоды, але я памятаю, што тады сяродні ўзроот сябра СК быў даволі "паважаны" — 69 гадоў. І вось краз тады — у так званую "адлігу" і пазней — у СК прыйшло вельмі многа маладых. Прыгадаваю, як мой настаўнік Дзмітрый Смольскі гаварыў, што гэта неабходна, каб былі маладыя ў СК, каб былі здольныя, таленавітыя. А гэта вельмі важны момант: калі побач чалавек, які, так бы мовіць, "дыхае табе ў паціліцу", ты і сам пачынаеш падцягвацца, не расслабляцца, гэта дапамагае творчаму росту. Увогуле, творчы саюз — гэта найперш мноства самалюбстваў, крыватачых, незадаволеных, і дзілія ў творчым саюзе, на маю думку, проста немагчымая. Але вернемся да

таго часу, пра які ўжо раней гаварылася. Уступіўшы ў саюз, я знайшла разуменне і падтрымку, што было вельмі і вельмі важным для мяне. Саюз пачаў часе дапамаг і мне і майм маладым калегам. Тады было тое, чаго зусім няма цяпер — планы паказ музычных твораў з абмеркаваннем. Называлася такое абмеркаванне "музычная серада" і праводзілася не з мэтай "сцёбнуць па адным месцы", а мела іншую задачу — непрадугае абмеркаванне. Выслушавшы думку сваіх калегаў, пачынаюць ствараць, карысна ўдвая. Думкі маглі быць абсалютна палярныя, але якраз на такіх абмеркаваннях мы "загартоўваліся" і мелі магчымасць паглядзець на свае творы з боку. Сам працэс творчасці дае асалоду, задавальненне, але заканамерна і тое, што ёсць неабходнасць у стасунках з іншымі творцамі, — тут ужо, канешне, вельмі многа стараніцца ад усяго гэтага. Бо ёсць рэчы, якія маю прафесійнае самалюбства проста не прымаю. А вось Віктар Капыцкі на мінулым з'ездзе дэманстрацыі выйшаў з СК. Увогуле ён вылучаўся сярод нас сваёй незалежнасцю, бо наша творчая прастора — акурат толькі Беларусь, ён жа больш незалежны ў гэтым сэнсе: мае заказы з Расіі, у цэлых творчых стасунках з замежжам.

Хачу зазначыць, што Міністэрства культуры на гэты момант нас вельмі падтрымлівае ў сэнсе продажу творчай прадукцыі. Міністэрства ў асобе рэпертуарнай камісіі якраз дакладна адрознівае сапраўдную музыку ад падробкі. Два разы на год збіраецца гэтая камісія, яе ўзначальвае Таццяна Анатольеўна Пархамовіч. Ва ўсё аддзяленні рэпертуарнай камісіі: камернай, сімфанічнай, эстраднай, дзіцячай музыкі — увайшла прыкладна палова сябраў СК. Краўнік рэпертуарнай камісіі падбірае туды людзей у поўным сэнсе прафесіяналаў, што называецца, людзей "са стрыхнем".

Што датычыць майго погляду на саюз сёння, то асноўная функцыя СК: прапаганда беларускай музыкі і стварэнне творчай атмасферы. Я пераконана, што Саюз кампазітараў гэта перш за ўсё наша беларуская кампазітарская школа, але тыя, хто складаюць "цвет" гэтай школы, на разе быццам бы яны і ёсць, і быццам бы іх і няма. Дык калі нам патрэбны СК як творчы саюз, то ён павінен увабодзіць у сабе, найперш, нацыянальную кампазітарскую школу. Між тым, калі ён не адно — ну як не павяжаць, "сваю прэм'еру". Зараз жа, спакойна глядзячы ў вочы, адмовілі. Пра старшынню саюза я не магу сказаць нічога адмоўнага. Ігар

Міхайлавіч Лучанок робіць усё магчымае, каб падтрымаць сябраў СК, выкарыстоўваючы пры гэтым асабістыя сувязі. Колькі кампазітараў дзякуючы яму атрымалі кватэры, у тым ліку і я таксама. Ну а што датычыць аўтарскага фонду, то яго дзейнасць сёння я не бачу зусім.

Дык вось, калі мы з Генрыхам Матусавічам Вагнерам па даручэнні Праўлення СК правяралі работу бюро прапаганды, — а было гэта колькі гадоў таму, то ў выніку гэтай праверкі высветлілася, што дылетанты-кампазітары пачынаюць сябе лепш за ўсіх у творчым саюзе. Падчас бурнага абмеркавання работы бюро прапаганды Эдуард Ханок выказаўся так: "Вы павінны дэманстраваць галаву саюза, а вы дэманструеце яго задняе месца". Неўзабаве я выйшла з праўлення, выйшла ціха, быццам бы па стане здароўя, на самой справе — не жадаючы больш удзельнічаць у гэтым "адскім спектаклі", каб адстараніцца ад усяго гэтага. Бо ёсць рэчы, якія маю прафесійнае самалюбства проста не прымаю. А вось Віктар Капыцкі на мінулым з'ездзе дэманстрацыі выйшаў з СК. Увогуле ён вылучаўся сярод нас сваёй незалежнасцю, бо наша творчая прастора — акурат толькі Беларусь, ён жа больш незалежны ў гэтым сэнсе: мае заказы з Расіі, у цэлых творчых стасунках з замежжам.

Хачу зазначыць, што Міністэрства культуры на гэты момант нас вельмі падтрымлівае ў сэнсе продажу творчай прадукцыі. Міністэрства ў асобе рэпертуарнай камісіі якраз дакладна адрознівае сапраўдную музыку ад падробкі. Два разы на год збіраецца гэтая камісія, яе ўзначальвае Таццяна Анатольеўна Пархамовіч. Ва ўсё аддзяленні рэпертуарнай камісіі: камернай, сімфанічнай, эстраднай, дзіцячай музыкі — увайшла прыкладна палова сябраў СК. Краўнік рэпертуарнай камісіі падбірае туды людзей у поўным сэнсе прафесіяналаў, што называецца, людзей "са стрыхнем".

Што датычыць майго погляду на саюз сёння, то асноўная функцыя СК: прапаганда беларускай музыкі і стварэнне творчай атмасферы. Я пераконана, што Саюз кампазітараў гэта перш за ўсё наша беларуская кампазітарская школа, але тыя, хто складаюць "цвет" гэтай школы, на разе быццам бы яны і ёсць, і быццам бы іх і няма. Дык калі нам патрэбны СК як творчы саюз, то ён павінен увабодзіць у сабе, найперш, нацыянальную кампазітарскую школу. Між тым, калі ён не адно — ну як не павяжаць, "сваю прэм'еру". Зараз жа, спакойна глядзячы ў вочы, адмовілі. Пра старшынню саюза я не магу сказаць нічога адмоўнага. Ігар

Кампазітара слухала Алена РЫГОРАВА

Суб'ектыўны, таму што я сам удзельнічаў у фестывалі ў якасці харэографа. Але не пра сваю працу мне хочацца распавесці — гэта справа журналістаў, якія спецыялізуюцца на праблемах тэатра.

З некаторымі пытаннямі, што турбуюць мяне паля ўсё магчымае, каб падтрымаць сябраў СК, выкарыстоўваючы пры гэтым асабістыя сувязі. Колькі кампазітараў дзякуючы яму атрымалі кватэры, у тым ліку і я таксама. Ну а што датычыць аўтарскага фонду, то яго дзейнасць сёння я не бачу зусім.

Пытанне 1. Ці можа твор, які складаецца з жывёлнасці, з жорсткасці і гвалту, адлюстравана ідэя святла, чалавечнасці і іншых духоўных каштоўнасцяў?

Фестываль можна было б назваць парадом работ, дзе чалавек разглядаецца як істота фізіялагічная, а не духоўная. Так, у трагедыях Шэкспіра льюцца кроў, але глядач пакідае залу прасветленым. Ён верыць у Чалавека, ён становіцца хай

Дзве гадзіны гісторыі

На заканчэнне ўрачыстага канцэрта-адкрыцця вядучы Эдуард Чарніўчан выбачаўся: маўляў, прабачце, што так доўга трымалі Вашу ўвагу... Гэта была "звышціпласць": двухгадзіны канцэрт стаўся ажыўшай гісторыяй фестывалю і ўжо толькі па адным гэтым не мог быць нудным.

Дзесяць гадоў таму ў Віцебску "адарыўся" амаль андэграўндавы "оход" прыхільнікаў брэйк-данса. І гэта быў пачатак — пачатак фестывалю і пачатак пошукаў. Брэйкавае шаленства ў той час ахапіла моладзь па ўсім свеце, уражаліны гэты стыль танца крочыў з дыскаў — проста на эстраду. Яшчэ і сёння акрабавы брэйк-данса прыводзіць у захапленне, на адкрыццях выступілі аж тры каманды, адна з якіх — "Стрыт-джаз Сяргея Мандрыка" — атрымала "пуцёўку ў жыццё" менавіта тут. Праз пару гадоў з'явіўся "Белы сабак" — фестываль бальнага і эстраднага танца, пратрымаўся тры гады — ад тых гадоў сябраў з Віцебска каўнаская "Аўра". Але пошукі працягваліся, і ўрэшце ў 1993 годзе фэст чарговы раз змяніў накірунак. Жыры ўзначаліў Валянцін Елізар'еў, секцыю крытыкі — спецыялісты з рэдакцыі часопіса "Балет", а ў конкурснай праграме з'явіліся не абмежаваныя па выхавальных сродках прыхільнікі сучаснай харэаграфіі. На адкрыццях яшчэ не было вядома, што сёлётні фэст чамусьці пойдзе шляхам неазаўмеллага абмежавання гэтых сродкаў...

Мецэнаты з чыстым сумленнем

Лішне казаць, што фестываль такога кшталту, як віцебскі, — імпрэза цалкам некамерцыйная і патрабуе фінансавай падтрымкі. Наколькі неахвотна сёння "засвечваюцца" камерсанты — агульнавядома. Дзіўнасць становіцца ў тым, што тыя, хто дапамагаюць культуры сёння, рызыкуюць двойчы — адзін раз, аддаючы грошы з камерцыйнага ці прамысловага абароту, другі раз, калі па слядах шырокаабвешчанага мецэнатскага дзейнасці да іх прыходзяць правяральна-карныя органы. Тым не менш, у фестывалю знайшліся памочнікі, гэта дзесяць фірмаў, галоўным чынам, віцебскіх, але не толькі. Хацелася хача б пералічыць іх, ды не ведаю, ці не будзе гэта "мядзведжай паслугай" з майго боку — з азначаных вышэй прычын.

Наогул такая плынь мастацтва, як "канцэптуальны тэатр", пад якую лацвей за ўсё падыходзіць харэаграфічныя творы ў стылі мадэрн, не надта можа разлічвацца на дзяржаўную падтрымку — зразумела ж, эксперымент, роўна як і на камерцыйны поспех, прынамсі, на этапе

СЕКС-СТЫЛЬ

СУБ'ЕКТЫВНЫ

трошкі, але лепшым. А я не мог пазбавіцца адчування, што грубасць на сцэне разбурае ідэалы, прыніжае ролю мастацтва да ўзроўня кавалка жыцця, кінутага на сцэну без мэты, без ідэі. Галоўны аргумент прыхільнікаў такога кшталту харэаграфіі: "Такі наш свет. Дваццатае стагоддзе жорсткае, грубае, далёка ад ідэалаў". Але калі ты сам, сваёй творчасцю не змагаешся супраць зла, значыць, ты дапамагаеш яму.

І нельга вінаваціць у бездухоўнасці стыль мадэрн. У гэтым стылі можна ставіць спектаклі вялікай стваральніцкіх сілы. Прыклады ёсць: харэограф Матцэк і ягоныя спектаклі "Дом Бернарды Альбы" і "Жызель" спяваюць

гімн свабодзе чалавечага духу. На Віцебскім жа фестывалі былі толькі нясмелыя, самотныя спробы чалавечнасці прабіцца скрозь безліч кідкай, цікавай, але разбуральнай па сваёй сутнасці харэаграфіі.

Пытанне 2. Ці мае права каханне існаваць на балетнай сцэне напрыканцы XX стагоддзя?

Пры ўсёй відавочнасці адказу (для тых, хто сумняваецца, мой адказ — "Так!") лірыка не ўхвалялася (з прычыны сваёй недастатковай фізіялагічнасці, ці што?). Мне толькі 25 гадоў і абвінавачвае мяне ў ханжастве і пурытанстве наўрад ці магчыма. Я не хачу быць падобным да старых, бурклівых галасоў: "Сексу — не і сексу няма!"

станаўлення. Мецэнаты, такім чынам, — адзіная надзея для харэографу сучаснага танца. Прыватны тэатр "Балет Яўгена Панфілава" — адна з найвядомейшых у Расіі труп адзінаццацігадовага ўзросту, адначасна некалькімі прэстыжнымі творчымі ўзнагародамі — пералічвае на праграмах сваіх спектакляў каля 60-ці (!) памочнікаў-мецэнатаў. Можна, гэтым і тлумачацца творчы поспехі трупы? Бо, па дзіўным супадзенні, труп рэалізаваў ужо таксама каля 60 твораў...

"Панфілаўшчына"

"Балет Яўгена Панфілава" з Пярмі некалькі гадоў запар прымаў удзел у конкурснай праграме віцебскага фестывалю (заўсёды паспяхова), выступаў і ў іншых віцебскіх імпрэзах (напрыклад, сёлета — у Шагалаўскім пленэры, дзе паказаў спектакль "Барабаны для сусвету, а скрыпка — для журбы", адзначаны спецыяльным прызам горада Віцебска). Не сакрэт, што Яўген Панфілаў і ягоныя танцоўшчыкі сталі тэмамі любімых гаспадароў. Менавіта панфілаўскі тэатр сёлета запрасілі на адкрыццё, а ягоны балет "Рамза і Джульета" паглядзець не толькі ў Віцебску на пачатку фестывалю (відаць, каб ён задаў мастацкі тон імпрэзе), але і ў Магілёве, і ў Мінску — у Вялікім тэатры. Марына Рамановіч, дырэктар фестывалю, прызналася, што гэта, вядома ж, было не танна — прывезці цэлы тэатр з Пярмі, але — справа была таго варта. Панфілаўскі тэатр, напэўна, існаваў бы і без віцебскіх фестываляў, але хто ведае, ці ў той самай выдатнай якасці? Ці не віцебская імпрэза сілкавала год ад года творчасць Яўгена Алксеевіча, ці не гэта "тусовка" (у лепшым сэнсе) пашырала краявіды, заахвочвала і выпрабавала? На дражджах віцебскіх фестываляў расце мастацтва пластычнага тэатра тых жа "Правінцыяльных танцаў" з Екацярынбурга, каўнаскай "Ауры", маскоўскага "Кінетычнага тэатра" Сашы Пепяляева і нават славуштай студыі Мікалая Агрызкава. Чамусьці дрожджы гэтыя не дзейнічаюць пакуль на беларускіх творцаў...

"Правінцыялізм"

і "Кітайскі сіндром"

Другі год запар выйшаў узнагароды ў Віцебску атрымліваюць кітайскія танцоўшчыкі. Летась яны забралі ўсе прызавыя месцы. Сёлета становіцца трохі іншае, бо вырашана не прысуджаць аднаму ўдзельніку больш за адну ўзнагароду. Але ж перавага Лю Джэна, саліста маладзёжнай трупы танца Пекінскага харэаграфічнага інстытута, была надзвычай яўнай і вялікай.

"Кітайскі сіндром" — гэты тэрмін калісьці быў прыдуман амерыканцамі для сваіх амерыканскіх праб-

лем (так называлі адзін з прагнозаў аварыі на атамнай электрастанцыі, калі некіруюмая ядзерная рэакцыя магла прывесці да прапальвання зямнога шара наскрозь, з Амерыкі да Кітая). "Кітайскі сіндром" у Віцебску — тэндэнцыя, згодна з якой кітайскія ўдзельнікі конкурсу даманструюць настолькі высокі ўзровень, што не пакідаюць ніводнага шансу іншым калектывам. Кітайскі сакрэт раскрыў на прэс-канферэнцыі Сяо Сухуа, шматгадовы сябра журы, прафесар Пекінскага інстытута харэаграфіі. Высветлілася: у камуністычным Кітаі не пашкадавалі сродкаў і на працягу апошніх гадоў запрашаюць у якасці выкладчыкаў лепшых харэографуў лепшых заходніх школ танца. Кітайцы, засвоіўшы гэтую азбуку, цяпер ідуць наперад — не вобмакам, як большасць нашых пераважна самадзейныхгуртоў, а сьведома і "пісьменна".

Яшчэ адна асаблівасць сёлётнага форуму — адносна слабыя вынікі сталічных расійскіх калектываў з Масквы і Пецярбурга і амаль трыумф расійскай правінцыі: труп з Екацярынбурга і Чэлябінска. Васымігадовы калектыв "Правінцыяльных танцаў" ад пачатку заявіў сябе неардынарнай з'явай, нават у назве. Мог бы застанца выключэннем, ды не, сёлета аж тры чэлябінскія калектывы выйшлі ў фінал: Ансамбль танца Інстытута культуры, Чэлябінскі тэатр сучаснага танца і агульналюбіміца Таісія Карабейнікіна. Добра выступіла Наталля Фіксель з Новасібірска, заўважана праца Волгі Баўдзіловіч з Уладзівастока. Адным словам, расійская правінцыя трымала цалкам неправінцыяльны ўзровень. І зноў чуд тлумачыцца проста: адзначаны калектывы паходзяць з багатых рэгіёнаў, дзе больш-менш проста вырашаюцца пытанні фінансавання, а, пры пэўнай настойлівасці, і творчага росту. Напрыклад, вядомыя па ўсім свеце майстар-класы ADF (American Dance Festival) праходзяць адначасова ў Маскве — і ў Екацярынбургу. Так што "правінцыялізм" у Віцебску, мяркую, і надалей будзе дражніць сталіцы і абвараць прамы сэнс тэрміна.

Сціплая абавязнасць беларусаў, ці "Нацыянальны інтарэс"

...За ўвесь фестываль родная мова прагучала тут толькі дзвюма выразамі: у прывітаньнем слове Валянціна Елізар'ева і "Вялікі дзякуй" ад ушанаванага "хросным бацькам" сучаснага фэсту масківа Мікалая Агрызкава. Наогул, калі б не шлычды на вуліцах, кшталту "Ашчэны банк" ці "Падарункі", то гасці з Расіі і не зразу мелі б, напэўна, што Віцебск не падзяліў лёсу Смаленска

У СТЫЛІ МАДЭРН

ПОГЛЯД З СЯРЭДЗІНЫ

Парнаграфія мае права на існаванне — яна служыць пэўным мэтам, і забарона ўсё роўна ні да чаго не прывядзе. Але выкідаць са сцэны каханне?!

Дэлавіты, хай і стылізаваны палавы акт (між іншым, як сабакі) не быў рэдасцю ў фестывальных паказах. Не толькі мініяцюры — цэлыя спектаклі, з якіх, акрамя гэтага "займальнага" моманту, нічога нельга было вынесці. А галоўнае, што я не магу апраўдаць: пытанне "Дзеся чаго?" — галоўнае пытанне мастацтва — наогул пакідаецца без адказу.

Боязь падацца лірыкам (гэта не модна ў нашым кам'ютэрнае стагоддзе) ліквідавала ў айчынным мадэрнізме каханне як

тэму. Але каханне — вечнае. Яно — галоўнае, дзеся чаго жыве чалавек, і каханне — гэта тое, што хвалявае, хваляе і будзе хваляваць чалавека заўсёды. Адмаўленне ад гэтай тэмы не проста збывае палітру, гэта апеляцыя да жывёльнай прыроды чалавека. Але чалавек, хоча ён таго ці не, істота духоўная. "Давайце будзем любіць адзін аднаго" — так называўся спектакль французскага харэографа Даніэля Лар'ё, паказаны ў свой час у Мінску. Як бы хацелася зрабіць гэтае выказванне эпіграфам да Віцебскага форуму!

Пытанне III. Якім шляхам павінен ісці ў XXI стагоддзе айчыны тэатр балета?

Слухаючы выступленні на фестывалі вядомых крытыкаў, я не мог пазбавіцца адчування, што айчыны мастацтвазнаўцы адступаюць са сваёй інтэлігентнасцю перад актыўным напорам сваіх замежных калег. Сорама было "слухаць" ветлівае маўчанне ў адказ на "лекцыю" французскага ўдзельніка секцыі крытыкі пана Філіпа Вер'еля, які распавядаў пра тое, што няма і не можа быць у постсавецкай сучаснай харэаграфіі іншага шляху, чым той, што пракладзены французскімі харэографамі. У іхнім рэчышчы мы павінны ўвайсці ў наступнае стагоддзе. Але, ідучы па гэтай сцежцы, мы заўсёды будзем другімі, "капістамі", якія засвоілі чужы

стыль, чужую школу. І не больш. Наспеў час узгадаць, што калыскай балета XX стагоддзя былі "Рускія сезоны" Сяргея Дзягалева, якія скалнулі ўвесь свет.

Менавіта ў нашай духоўнасці, у нашых каранях мы павінны знаходзіць моц для кожнага кроку наперад. І нічога новага немагчыма пабудаваць, не абапіраючыся на ўсё лепшае, што было зроблена папярэднікамі. Гэтая аксіёма развіцця мастацтва, відаць, не знаёмая апалагетам таго накірунку харэаграфіі, які я б назваў "заходні мадэрнізм-балет у айчынным перакладзе". Такія мае думкі не сустралі асаблівай падтрымкі на фестывалі. Культ заходняга мастацтва паставіў сваю пачатку на тым, што адбывалася на сцэне і ў кулуарах.

Вельмі спадзяюся, што мой голас не застанецца самотным, і вядомыя тэатральныя журналісты і мастацтвазнаўцы ў сваіх артыкулах, прысвечаных гэтай найцікавейшай з'яве — Віцебскаму

фестывалю сучаснай харэаграфіі, не застануцца маўклівымі.

Пытанне IV і апошняе. Наколькі глыбока мае права харэограф зашыфраваць ідэю і сэнс свайго твора?

Мая разгубленасць пасля большасці з работ, паказаных на фестывалі, рызыкавала ператварыцца ў комплекс непаўнаценнасці: няўжо я занадта павярхоўны для таго, каб спасцігнуць патаемны сэнс гэтых пастановак? Але я вельмі добразычлівы глядач, нягледзячы на ўсё вышэйгавяжанае, і таму ўсім сродкамі спрабаваў "знайсці ключык" да гэтага "шыфру".

Пазней мне раптам падумалася, што ідэя — гэта не тое, з чым акцёр беге па сцэне, а тое, з чым глядач адыходзіць з тэатра. Калі ідэя не трапіла да адрасата, дык яна нічога не варта.

У спектаклі, які паказаў маскоўскі Кінетычны тэатр "Зумзумзум", пры ўсёй гіперавангарднай форме, ідэю можна "прачытаць". Значыць,

гэта зусім не абавязковая рыса сучасных форм мастацтва — рабіць з людзей дурняў, прымушаючы з разуменнем выглядаць вымаўляць: "У гэтым нешта ёсць..." толькі дзеся таго, каб не падацца правінцыйнымі невукамі.

Усе вялікія творы мастацтва былі зразумелымі і блізкімі велізарнай колькасці людзей. І ў гэтым — прычына трывайлы сілы іх уздзеяння.

У Віцебску было шмат цікавых работ, нават маленчкіх шэдэўраў, але, мяркую, пра гэта пойдзе гаворка і ў беларускім, і ў расійскім друку. Тым жа праблема, якая я закрануў, на маю думку, нельга недаацэньваць. Змаўчаць — лягчай за ўсё, але тады робіцца вельмі вялікай небяспека страціць нашы вечныя культурныя каштоўнасці. І Віцебскі форум паказаў, што гэты працэс, на жаль, ідзе надзвычай хутка.

Радэ Паклітару, атрыст Нацыянальнага тэатра балета РБ.

і застаецца беларускай зямлёй...

Уважліва ў прыказку "талерантнасць" беларусаў у Віцебску адзначалася не толькі тым, што ніводны беларускі калектыў не прайшоў

чэнне, вядома ж, у прапагандзе і рэкламе заходніх школ. Француз Філіп Вер'ель і наогул паводзіў сябе беспардонна, не саромеючыся з палгардай навішваць ярлыкі на ўпершыню ўбачанае і заклі-

па працяглым роздуме. Напэўна, не ў апошнюю чаргу і гэтая памылковая талерантнасць, цягнучасць да процілеглых пазіцый мела вынікам цалкавітае фіяска на конкурсе фестывалю бела-

ў канцэпцыю сучаснай харэаграфіі, як яе разумелі некалькі гадоў у Віцебску ("музеем" назваў гэты нумар нехта з журы), то "З'яўленне флейты Пана" Радэ Паклітару проста бездарна ёй ад-

павядае. Шчыльная вязь рухаў, пачуццёвасць, па-масцэску асэнсаваная ідэя — усё гэта было недаацэнена, на маю думку, па адной прычыне — палыцавай тэхніцы выканання.

Пастаянны ўдзельнікі Віцебскага форуму: труп "ТАД" з Гродзенскай філармоніі і "Галерэя" — "дачэрняе" прадпрыемства таго ж "ТАДа", магчыма, і сапраўды страцілі пазіцыі. Першы — з прычыны захопленасці эксперыментам дзеся эксперымента (некаторыя нумары "ТАДа" хутчэй адпавядалі фестывалю цыркавога мастацтва). Другі — магчыма, ад недахопу фантазіі, губляючы імпульс, што пераняты ад таго ж Зміцера Куракулава, кіраўніка "ТАДа".

Але што больш невытлумачальна — гэта незразумеласць творчасці кіраўніка фальклор-тэатра "Госыціца" Ларысы Сімаковіч, таксама сталага ўдзельніка фестывалю. Тры творы, што прайшлі ў першым туры, не толькі не сведчаць аб "заяпадзе" "Госыціцы", як казалі крытыкі, а наадварот, кажуць аб захаванні своеасаблівага трупы і смелых пошуках ідэянай харэаграфіі. Магчыма, сябрам міжнароднага журы сапраўды цяжка было арыентавацца ў тэмах, прапанаваных Ларысай Сімаковіч, — настолькі яны звязаны з сучасным сацыяльным жыццём беларусаў. Балет "Нацыянальны інтэрэс" (трэба ведаць беларускую патрыятыку Сімаковіч, каб ацаніць сарказм назвы, наўмысна рускамоўнай), да якога Ларыса, прафесійны кампазітар і хормайстар, сама стварыла музыку і сама ж запісала вакальную партыю, стаўся

тым самым праслаўным жэмчугам. Заклікі да стварэння своеасаблівай харэаграфіі, без сляпога капіравання заходніх узораў, што даносіліся цэлы час з боку крытыкі, некаж не вяліліся з заніжанай ацэнкай нашай "Госыціцы"...

Шкада, што вас не было з намі

Шкада, што вас не было з намі, паважаныя спадары, ад якіх залежыць лёс і развіццё сучаснага танца на Беларусі! Уважліва і дасведчана спецыялісты Міністэрства, выкладчыкі і навуковыя прафільныя навукальных устаноў. Шкада, што сучасны пластычны тэатр у нас нараджае пакуль толькі энтузіястаў — што ладзяць фестывалі, і глядачоў — што натоўпам валяць на спектаклі мадэрновага танца. Шкада, што ніхто з тых, хто прымаюць лёсавызначальныя рашэнні, не задумаўся над прычынамі прывабнасці сучаснага танца, прыняўшы на веру састарэлае сцвярджэнне, быццам ён, гэты танец, не карыстаецца попыткам нават там, на Захадзе. А прычыны гэтыя — даволі простыя. І даволі сур'ёзныя. Бо сучасны танец у сваіх лепшых увасабленнях дае падставу для роздуму, нават — прымушае думаць аб тым, што важна і блізка сучаснікам. І таму, у адрозненне ад бязгледзых дыскатэк начных клубав ды пошласці кардэбалетаў беларускіх мішаў шуфціноўскіх, гэты від пластыкі — мастацтва. У першую чаргу — мастацтва маладзёжнае. Ці патрэбна яно беларускай моладзі, за прыхільнасцю і сімпатыяй якой цяпер ідзе сапраўднае змаганне?

Наступны фестываль плануецца правесці праз год — з-за фінансавых цяжкасцяў, як прызналася дырэктар Марына Генадзеўна Раманоўская. Калі гэтыя звесткі пранесліся сярод удзельнікаў, сумнае ёнчанне запаліла залы. Большасць артыстаў сапраўды жывуць "ад Віцебска да Віцебска", фестываль сёння — па-сапраўднаму адзіны ў сваім кшталце ва Усходняй Еўропе. Прэстыжныя ігоны расце, на платную акрэдытацыю прыязджаюць спецыялісты з Польшчы, Германіі і Расіі і не шкадуюць аб патрачэннях грошай. Нарэшце, сёлета ў фінансаванні прыняло важкі — самы важкі — удзел і роднае Міністэрства культуры. Спадзяюся, гэтая доўгачаканая ўвага працягнецца. Спадзяюся таксама, што нічым не вытлумачальнае, апроч асабістай любові да танца, энтузіязм Марыны Раманоўскай не вычарпаецца. Бо ў гэтай імпрэзе сёння ёсць сапраўды незаменныя асобы — яна і яе каманда.

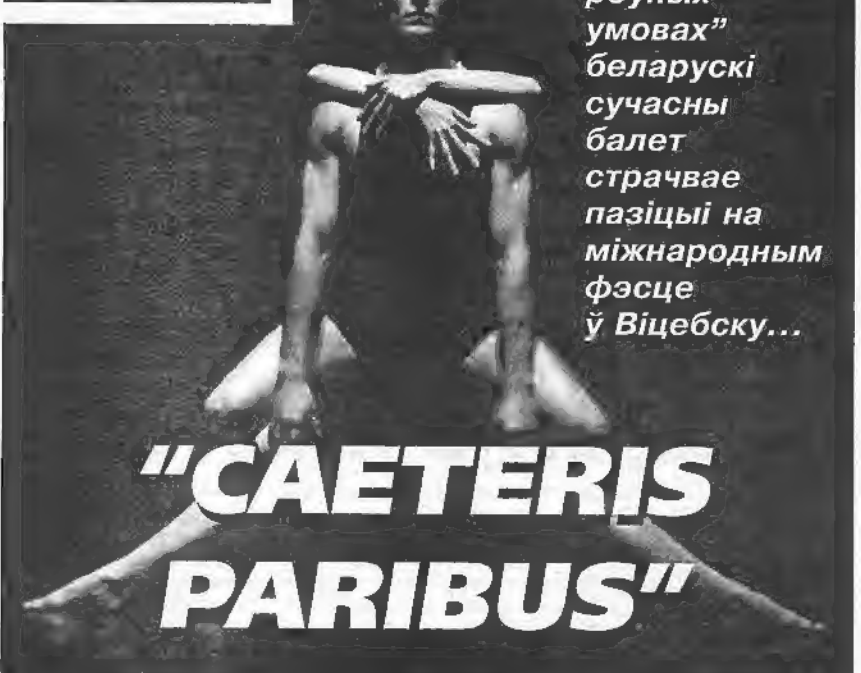
**Ігар КЛОКАУ
Фота Ігара ГУСАКОВА
і аўтара.**

10 IFMC '97

"Пры іншых роўных умовах" беларускі сучасны балет страчвае пазіцыі на міжнародным фэсце ў Віцебску...

"CAETERIS PARIBUS"

нават у другі тур. Не толькі тым, што прадстаўнікі Беларусі, якія бралі ўдзел у працы журы і секцыі крытыкі (Валянцін Елізар'ев і Юлія Чурко), у публічных выказваннях (і, напэўна, у рашэннях сваіх калегій) захоўвалі звышасцярожны, прыніжана-мяккі тон — каб, брані Божа, не выклікаць падазрэнняў у небасостароннасці. Але і тым, што прадстаўнікі іншых краін занялі і даволі агрэсіўна захоўвалі цалкам процілеглыя пазіцыі. Масквічы не саромеючыся і ў адкрытую абаранялі маскоўскія каманды, "лабіравалі" расійскую глыбінку — і гэта зразумела. "Заходнікі" Серж Пейра і Марк Хайм бачылі сваё прызна-

каючы танцоўшчыкаў капіраваць, як лепшы спосаб пачатковага вучнёўства, творы французскіх спецыялістаў. Шаноўны рэдактар часопіса "Танцавальныя сезоны", напэўна, забыўся на не такую ўжо даўнюю гісторыю, калі французскі балет уратаваў Серж Ліфар — "цыганя" з Кіева...

Нашыя ж матры, якім наогул няма чаго саромецца, якія пражылі ў танцы працяглае жыццё і дасягнулі вельмі паважных вышын, калі і браліся выказацца, то ў форме, настолькі завуляванай і зашыфраванай, што сапраўдны сэнс выказванняў маглі зразумець толькі вельмі дасведчаныя асобы

рускіх гуртоў. Вядома і шырока аргументавана, што авангард беларускага сучаснага танца — гэта харэаграфія на базе класічнай школы. У Віцебску ж палыцавая тэхніка адназначна ацэньвалася негатыўна. Ніводны твор у такой выканальніцкай манеры не трапіў далей першага тура. Гэта тым больш даўна, што "сучасны танец на класічнай школе" паказвалі студэнты кафедры харэаграфіі Акадэміі музыкі, дзе выкладае сам Валянцін Мікалаевіч Елізар'ев, а кіруе кафедрай Юлія Міхайлаўна Чурко. Дарэчы, калі "Канчарта-грос" у бірузова-блакітным Наталлі Фурман сапраўды трохі не ўкладвалася

ВЫНІКІ КОНКУРСУ ў РАМКАХ ДЗЕСЯТАГА МІЖНАРОДНАГА ФЕСТИВАЛЮ СУЧАСНАЙ ХАРЕАГРАФІІ, ВІЦЕБСК, 1997 г.

Гран-пры — харэаграфічная мініяцюра "А хто я?" на музыку Сэмуэля Барбера, харэограф Гао Чэнмін, выкананца Лю Джэнь, маладзёжная труп танца Пекінскага харэаграфічнага інстытута, Кітай.

Першая прэмія — не прысуджалася.

Другая прэмія — аднаактовы балет "Мужчына ў чаканні", музыка Аляксандра Пантыкіна і яўрэйская народная, харэограф Таццяна Баганова, тэатр "Правінцыйныя танцы", Екацярынбург, Расія.

Трэцяя прэмія — мініяцюра "Двое", муз. Сцінга, харэограф Валерыя Архіпаў, дуэт В.Архіпава маскоўскага тэатра "Сатырыкон", Расія.

Дыплом і спецыяльная прэмія — мініяцюра "Выгнанні з раю", муз. А.Шнітке, хар. Вольга Пона, Чэлябінскі тэатр сучаснага танца, Расія.

Дыплом і спецыяльная прэмія — аднаактовы балет "Прычэмі", муз. Філіп Гласо, Тэатр танца "Аура", г.Каунас, Літва.

Спецыяльныя прызы секцыі крытыкі: "За эксперымент і фантазію" — труп сучаснай харэаграфіі "ТАД" Гродзенскай філармоніі, кіраўнік Зміцер Куракулаў, Беларусь.

"За творчы рост" — мадэрнізм-балет "Галерэя", кіраўнік Аляксандр Цябянькоў, г.Гродна, Беларусь.

"За выканальніцкую індывідуальнасць" — Наталля Коэль, салістка "Тэатра камернага танца Вольгі Баўдзіловіч", г.Уладзіслаўск, Расія.

Спецыяльная прэмія "За пошукі і знаходкі ў стварэнні ўласнага стылю" — "Кінетычны тэатр", кіраўнік — Саша Пепляеў, г.Масква, Расія.

Спецыяльная прэмія дырэкцыі фестывалю "За індывідуальнасць" — "Монатэатр Таісіі Карабейнікавай", г.Чэлябінск, Расія.

КУЛЬТУРА

Злева — направа: Генадзь Бураўкін, Аляксандр Сасноўскі і Юрый Лужкоў.

5 снежня, у рамках візіту Юрыя Лужкова, у Мінску адбылася, у прыватнасці, сустрэча мера Масквы з прадстаўнікамі творчых саюзаў і дзеячамі культуры нашай дзяржавы.

За "сталом перамоваў" у гарыканкаме сталіцы прысутнічалі міністр культуры Рэспублікі Беларусь Аляксандр Сасноўскі, намеснік міністра культуры Юрый Цвяткоў, старшыня Мінскага гарвыканкама Уладзімір Ярмошын, прэзідэнт Беларускай канфедэрацыі творчых саюзаў і культурных фондаў, народны артыст СССР Мікалай Яроманка, старшыня Беларускага Саюза мастакоў Генадзь Бураўкін, іншыя вядомыя дзеячы мастацтва і афіцыйныя асобы.

Аляксандр Сасноўскі расказаў пра культурныя мерапрыемствы, якія былі наладжаны мінчукамі ў Маскве, а масквічамі ў Мінску сёлета. Юрый Лужкоў прапанаваў актывізаваць абмен выставамі, канцэртамі і іншымі імпрэзамі паміж майстрамі мастацтваў сталіцы дзвюх дзяржаў-суседкаў. На сустрэчы было вырашана распрацаваць план супрацоўніцтва, які ўключаў бы, у прыватнасці, правядзенне ў красавіку наступнага года выставы беларускага мастацтва ў Маскве, дзеянне беларускага і расійскага кіно, усталяванне помніка А.С. Пушкіну ў Мінску і г.д.

Наш кар.
Фота Генадзя ЖЫНКОВА

УЛАДЗІМІР СПІВАКОЎ І ВІРТУОЗЫ МАГІЛЁВА

"Я адчуваю сябе слугою ў храме Мастацтва" — гэтыя словы належыць сусветна вядомаму музыканту Уладзіміру Співакову, які ён сказаў пасля праслухоўвання юных талентаў у час вясновага наведвання Магілёва "Віртуозамі Масквы". Менавіта тады былі вызначаны стипендыяты Фонду, які існуе ўжо 10 гадоў і складаецца з ганарараў ад канцэртаў па краінах СНД і амаль цалкам ідзе на падтрымку таленавітай моладзі.

Вясновы настрой лунаў на нетрадыцыйнай імпрэзе, якая адбылася ў рамках "Беларускай музычнай восені" — уручэнне стипендыі і канцэрт юных дараванняў. Другі раз атрымалі стипендыі Арцём Шышкоў, выхаванец ліцэя пры Беларускай акадэміі музыкі, і Павел Кундзянок, навучнец Магілёўскага ліцэя музыкі і харэаграфіі.

Выступаюць сёстры Алеся і Даша Майсеевы.

Дарэчы, пры дапамозе Фонду леташнія стипендыяты здолелі набыць якасныя прафесійныя інструменты — скрыпку і габой, што, безумоўна, паспрыяла паспяховаму ўдзелу Паўла ў сусветнай прэм'еры слаўтай п'есы Сяргея Пракоф'ева "Пеція і

Воўк". Так, менавіта прэм'еры, бо ў Вене і Маскве ансамбль выкананцаў складаліся з юных стипендыятаў міжнароднага Фонду Уладзіміра Співакова. З блаславення майстра Арцёма Шышкоў стаў лаўрэатам фестывалю ў Германіі і бліскача га-

стрэляваў па Швецыі і Фінляндыі.

Пад апеку Співакова трапілі зусім юныя Даша і Саша Майсеевы (віяланчэль і фартэпіяна) — навучнцы 5-й дзіцячай музычнай школы Магілёва, і габайстка Алена Буранкова — студэнтка Магілёўскай музычнай вучэльні. Яны атрымалі заахвочвальныя стипендыі.

Асноўную ж стипендыю знакаміты маэстра вылучыў для студэнткі Беларускай акадэміі музыкі Ганны Шыбаевай — цудоўнай піяністкі, якая з поспехам удзельнічала ў конкурсах у Галандыі, Італіі, Германіі, Паўночнай Карэі і літаральна зачаравала сваім майстэрствам славу таго музыканта.

Так, "сусветны пасол" музыкі Уладзімір Співакоў нездарма адчувае сябе служыцелем юных віртуозаў-музыкантаў.

Алена БАРЫСАВА, супрацоўніца Магілёўскай абласной філармоніі
Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА.

КУПАЛА ЯДНАЕ ЎСІХ

Для кожнага чалавека пачае існаваць покіліч, які зрушыць сэрца і душу, прымушыць да дзеяння і аднавання. Для беларусаў — гэта імя народнага песняра Янкі Купалы. Менавіта яно злучыла ўдзельнікаў Міжнародных купалаўскіх чытанняў, што адбыліся 25 — 26 лістапада ў Гародні. Мерапрыемства было арганізавана і праведзена сумеснымі намаганнямі Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы і Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы НАН Беларусі.

Адкрыў чытанні рэктар Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта прафесар С.Маскевіч. Непарыўную сувязь творчасці беларускага гена і нацыянальнай пазіцыі асэнсаваў у сваім дакладзе прафесар

У.Гілімадэў, аўтар сучаснага даследавання "Янка Купала: Новы погляд" (1995). Падзяліўся ідэямі, напрамкамі і праблемамі выдання Першага поўнага збору твораў Я.Купалы член-карэспандэнт НАН РБ М.Мушынінскі. Арыгінальна і працуча, запаланіўшы аўдыторыю, выступілі прафесар М.Мішчанчук (Брэст) і пісьменнік Сакрат Яновіч (Польска).

Спадчына "песняра нацыі" была прадстаўлена ў розных асэнсаваннях і разразах. Літаратуразнаўчы аспект значна ўзмацняўся філасофскай і культуралагічнай падсветкай. Распрацоўкі пытанняў тэксталагіі і перакладу арганічна злучыліся з мовазнаўчымі даследаваннямі. Навейшыя архіўныя зноўкі і краязнаўчыя ад-

рыцц гучалі арыгінальным дапаўненнем. І, безумоўна, надзвычай важнымі аказаліся метадалагічныя распрацоўкі выкладчыкаў ВДУ і звычайных (лепш — незвычайных) настаўнікаў сярэдніх школ. Такім чынам, не засталася ніводнай сферы культурнага жыцця і ніводнай правы нацыянальнай свядомасці, якія б не былі прадстаўлены і асэнсаваны.

Тое, што постаць і спадчына Купалы з'яўляюцца агульным і непрамінальным для ўсіх, засведчылі і надзвычайны акт добрай волі, здзейснены Нацыянальным літаратурным музеем Янкі Купалы: бескарысна перадача Гродзенскаму дзяржаўнаму ўніверсітэту біста народнага песняра (аўтар Андрэй Бембэль).

Трэба адзначыць, што эканамічны варункі з'явіліся значнай перашкодай для прыезду многіх удзельнікаў. Тым больш важным уяўляецца спонсарская падтрымка з боку Упраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама і многіх прадпрыемстваў горада, а таксама Саюза палякаў Беларусі. Згадацца, гэта сапраўдны сімвал перамогі купалаўскага свята.

Злучыць усе намаганні, творчыя і дабрачынныя, у адно цэлае ўдалося дзякуючы намаганням супрацоўнікаў кафедры беларускай літаратуры ГрДУ на чале з загадчыкам, дацэнтам М.Мікулічам. Гродзенскія чытання, і ўсе, хто прычэпіліся да гэтага свята, яшчэ раз даказалі жыватворную моц ідэі беларушчыны, якія ўслаўляў і прарочыў сам Янка Купала.

Анатоль РАМАНЧУК, выкладчык ГрДУ
Гродна

ПЕРАДАЦЬ ДЗЕЦЯМ ДУХОЎНАСЦЬ...

Апошнія гады сярэдняй агульнаадукацыйнай школы мастацтваў Маладзечна ператварыліся ў своеасаблівую выстаўную залу горада. Тут пастаянна адбываюцца вернісажы, дзе выстаўляюцца работы вучняў, а таксама вядомых мастакоў пэндзля. Сёння тут зноў творчае свята — адкрылася выстава твораў настаўнікаў-мастакоў.

Адкрываецца экспазіцыя твораў Міколы Аўчыніківа, вядомага не толькі ў горадзе, а і ў рэспубліцы, загадчыка кафедры выяўленчага мастацтва школы. Работы Аўчыніківа прадстаўляліся на шматлікіх выставах бліжняга і далёкага замежжа. З новай серыі "Узаемапрацікіненне" мастак прадставіў карціны абстрактнага накірунку: "Залатая клетка", "Невад", "Залатая структура". Ён піша свае карціны як бы "па гарызанталі і ў глыбіню". Ад гэтага з'яўляецца пачуццё мнагамернасці, у якую хочацца ўвайсці, распусціць, як межу, словам. Аўтар перадае стан душы чалавека праз свой новы накірунак жывапісу.

Работы Святланы Саарой "Ноч", "Мінулае" вабляюць прыгажосцю вобразаў. У іх колер, як і гук музыцы, выказвае пачуцці, прымушае глядача думаць, бо разлічаны на асацыяцыі.

Яшчэ адзін мастак, Рыгор Мяжуеў, прадставіў сям'ю акварэляў рэалістычнага накірунку — гэта родныя краявіды Беларусі: "Кушляны", "Вязінка", "Залессе". Стрыманая па колеры, яны вельмі гармані-

чны і кампазіцыйна прадуманыя.

Партрэты вучняў, з якімі працуе, карціны "Танец дажджу" і "Ладзі восень" прадставіла на суд глядачу маладая мастачка Кацярына Дубага.

З серыяй мініячур краявідаў "Зачараванне" выступала Наталля Аўчыніківа. Бачна, што мастачка захапляецца навакольным светам, усім тым, што блізкае яе душы. Гэты ж свет і дорыць глядачу.

Цудоўна ўпісваецца ў экспазіцыю серыя "Краявіды" Марыны Руткевіч. А мастачка Святлана Самойлюк паказала серыю ілюстрацый да вершаў маладога паэта К.Хлопава ў даволі арыгінальнай форме.

Пры ўсёй разнастайнасці тэхнікі і манер выстатву яднае духоўнасць. Таму экспазіцыя ўспрымаецца свесай і цэласнай. Лічу, што гэта садружнасць індывідуальнасцяў — прыклад для дзяцей з мастацкіх класаў. Гэта своеасаблівы творчы працяг: усе сем мастакоў працуюць з дзецьмі, і гэта іх яднае. Нездарма ж за стварэнне высокакультурнага выхавання і навукальнага асяроддзя, што стымулюе развіццё творчасці дзіцяці, САШМ была прызнана лепшай у вобласці і ў краіне.

У бліжэйшых планах — выстава самадзейных мастакоў. Значыць, быць новаму святу знаёмства з прыгожым.

Аксана ЖУРАЎЛЁВА, вучаніца 11 А класа САШМ г.Маладзечна

Як ужо паведамляла наша газета, у Мінску адбыўся фестываль, прысвечаны творчасці Яна Давіда Голанда. Музычныя вечарыны, на якіх гучалі творы нямецкага капельмайстра, адбыліся ў зале Рэспубліканскага каледжа пры Акадэміі музыкі, у камернай зале касцёла св. Роха, што на Залатой Горцы, у Нацыянальным мастацкім музеі. Да нас у рэдакцыю для гутаркі завітаў навуковы кіраўнік фестывалю, вядомы музыкант Вольга ДАДЗІЁМАВА:

— Не ведаю, наўмысна гэта ці выпадкова, але наша гаворка адбываецца літаральна за гадзіну да пачатку канферэнцыі "Ян Голанд і мастацкая культура яго часу". Гэта канферэнцыя ладзіцца ў межах VII фестывалю Адраджэння Беларускай капэлы. Папярэднія фестывалі былі вельмі розныя

"ВЯРТАННЕ Ў СПРАДВЕЧНУЮ ПРАСТОРУ",

па канцэпцыях, па творчых планах, па спосабах іх рэалізацыі, па праграмах. А вось гэты — сёмы, фактычна першы манатэма. Ён прысвечаны творчасці асобы і чалавека, які з'яўляецца не толькі высокапрафесійным кампазітарам, але ў пэўным сэнсе сімвалам музычнай культуры XVIII стагоддзя.

— Як і калі ўзнікла ідэя гэтага фестывалю?

— Яна ўзнікла тады, калі я прывезла з розных краін свету рукапісы і старадаўнія творы Яна Голанда, яны раскіданы па архівах і бібліятэках Кракава, Варшавы, Вільні, Санкт-Пецярбурга, Бруселя, Франкфурта-на-Майне, Берліна. І вось так сталася, калі гэты камплект надзвычай каштоўных нот быў сабраны, дык немагчыма было не выкарыстаць такі цудоўны матэрыял і не зрабіць гэты фестываль.

І вось нарэшце адбылося распаўсюджванне і рэалізацыя ідэі пра адвечную

насць культуры Беларусі, якая месціцца ў цэнтры Еўропы, з культурнай агульнаеўрапейскай, таму што Голанд — асоба, якая лепш за не толькі розныя эпохі, але і розныя краіны. Ён пачынаў сваю кар'еру ў Гамбургу пад кіраўніцтвам і з вялікім творчым удзелам Філіпа Эмануэля Баха, які высока цаніў яго музыку, выконваў яе ў сваіх знакамітых канцэртах. Дарэчы, на той час Ян Голанд займаў пасаду дырэктара Гамбургскай кафедры.

— Як жа так сталася, што Голанд, прыехаўшы ў 1782 годзе на Беларусь, у Нясвіж, застаўся тут на вельмі доўгі час?

— А гэта цалкам натуральны шлях заходнееўрапейскага кампазітара ва Усходнюю Еўропу. Рэч у тым, што на той час было вельмі прастойна працаваць на Беларусі пры дварах тутэйшых магнатаў. У тым жа Нясвіжы ў адзін час з Голандам працаваў такі вядомы і па сёння

чэшскі піяніст і кампазітар Ян Аладзіслаў Дусік, у Беларусі працаваў першы настаўнік Шапана — Войцэх Жыўны, сюды прызвалі працаваць знакамітыя тэноры Джакаіна Альберціні, Джузэпэ Канстанціні і шмат сусветна вядомых кампазітараў і выканаўцаў. Відаць, іх прыцягвала сюды не толькі магчымае зарабляць грошы, але і тая атмасфера, што панавала ў гэтых "маленькіх Версальях".

І я хачу ўгадаць тых асоб, якія засталіся па-за ўдзячнасцю фестывалю, а гэта якраз тыя людзі, без якіх ён быў бы немагчымы. Найперш — гэта мой навуковы кіраўнік Іна Назіна, якая яшчэ гадоў 15 таму раіла мне заняцца менавіта гэтай тэмай і накіроўвала мяне па гэтым навуковым шляху. Фестываль абавязаны сваім поспехам і Аліне Новак-Рамановіч. Менавіта яна шчодра падзялілася са мной як даследчыца. Гаворка пра тое, што ў

1988 годзе ў Кракаве я адшукала рукапіс партытуры оперы "Агата" і ў архівах выкарыстання ўбачыла гэта прозвішча. І я паехала да яе ў Катавіцы, мне захацелася пагаварыць з чалавекам, які ўжо бачыў гэты рукапіс.

— Відаць, дапускалася такая магчымасць, што яна распачала работу над ім?

— Аказалася, што Аліна Новак-Рамановіч ужо апрацавала рукапіс і падрыхтавала да выдання партытуру, і яна падзялілася са мной сваёй апрацоўкай, сказаўшы: "Я не хачу, каб вы праходзілі той цяжкі шлях, апрацоўваючы рукапіс, але вы павінны паабяцаць мне, што, вярнуўшыся на Беларусь, падрыхтуеце оперу да выканання, запішаце для радыё, а пасля — выдадзе клавір."

— І вы выканалі гэтыя ўмовы?

— Так, мы сапраўды ўжо амаль падрыхтавалі да выдання клавір.

— З гэтага вынікае, што даследчык-музыкантаўца заўсёды разумее другога даследчыка незалежна ад таго, у якой краіне жыве.

— Канечне, мы гады са тры яшчэ не мелі б "Агатак" — пакуль бы разбіраліся з гэтым старым манускрыпам, які так невыразна напісаны. Ён жа быў у вельмі кепскім стане, і фотаздымкі, якія я зрабіла з яго, часткова былі непрыдатныя для работы. І вось зараз я радуся магчымасці падзячыць гэтага чалавека — Аліну Новак-Рамановіч. На жаль, яе ўжо няма на свеце, але светлая памяць аб ёй да гэтага часу застаецца для мяне стымулам, я адчуваю абавязак перадаць ёй, адраджаю яе справу. Тым больш, што партытура, падрыхтаваная ёй да выдання ў Польшчы, так і не выйшла. І наш клавір, які мы ў хуткім часе выдадзім, — своеасаблівы помнік не толькі нашай культуры, але і помнік дас-

ПРАКТЫКАВАННІ ПРОФІ Ў ЛЯЛЕЧНЫМ...

Творчая майстэрня тэатраў лялек была створана год таму па ініцыятыве Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь для падтрымкі эксперыментальных пастацовак беларускіх лялечнікаў і папулярызацыі гэтага віду тэатра. Гэтую ініцыятыву лялечнікі ахвотна падтрымалі, і з тае пары штомесяц на працягу сезона на сцэне Дзяржаўнага тэатра лялек РБ адбываецца паказ іх лепшых работ. На працягу лістапада 1996 — траўня 1997 г. мінская публіка і сталічная крытыка ўбачыла "Чырвоны Каптурчык" паводле казкі Ш.Перо, якая ў інтэрпрэтацыі Магілёўскага тэатра лялек ператварылася ў захавальны музычны дэ-тэктыў, містычнага "Прыхадня" М.Эйрора ў пастаноўцы Гродзенскага тэатра лялек, сцэнічную версію казкі В.Гаўфа "Карлік Нос" Гомельскага тэатра лялек, спектакль Маладзечанскага тэатра лялек "Батлейка" "Дзікія лебедзі" Х.-К.Андэрсена, казку "Бусляня і пудзіла" ў выкананні Брэсцкага тэатра лялек. У рамках творчай майстэрні адбыліся паказы прэм'ерных спектакляў Дзяржаўнага тэатра лялек РБ "Гісторыя Снежнай каралевы, расказаная ёю самой" па матывах казкі Андэрсена і "Гэта ты... Моцарт?" І.Мацкевіч.

Многія з гэтых спектакляў потым прадстаўлялі нашу краіну на міжнародных і рэгіянальных фестывалях — "Разанскіх агледзінах", брэсцкай "Белай Вежы-97" і іншых. Такія майстэрні, якія з'яўляюцца адначасова лабараторыямі і прафесійнымі клубамі "па інтэрэсах", дзе могуць сустрэцца абмяркоўваць вынікі сваёй працы, планавать новыя праекты прадстаўнікі ўсіх тэатральных прафесій: акцёры, прадзюсеры, асабліва неабходныя, на маю думку, менавіта цяпер, калі тэатр развіваецца хутка і разнастайна. У спектаклях беларускіх лялечнікаў ідзе актыўны пошук новых выразных сродкаў, засвойваюцца новыя прыёмы суседніх відаў тэатральнага мастацтва: драмы, балета, оперы, пантамімы, тэатра

масак. Іншы раз справа даходзіць да таго, што нават спецыялістам бывае цяжка вызначыць тыповую прыналежнасць таго альбо іншага спектакля, такія разнастайныя формы акцёрскай ігры, рэжысёрскія сродкі, стылістыка сцэнаграфіі. Аднак цяжасці тэатразнаўцаў часцей за ўсё блякнуць перад яскравасцю тэатральнага відовішча, а дыскусіі пра чысціню жанраў сціхаюць перад абаянным выканаўцаў. Галоўным арбітрам у тэатральных спрэчках заўсёды быў і застаецца глядацкі поспех, а па колькасці гледачоў тэатры лялек упэўнена лідзіруюць сярод іншых тэатраў краіны.

Пра кошт гэтага поспеху, пра пошукі і эксперыменты беларускіх лялечнікаў, пра складанасці ўзаемадзейнасці чалавека са сваім двайніком-лялькай, пра падрыхтоўку кадраў для гэтага віду тэатра, — пра ўсё гэтае і шмат пра што яшчэ ішла гаворка падчас "круглага стала" на тэму "Беларускі тэатр лялек: сучасны стан і перспектывы развіцця", што быў прымеркаваны да пачатку дзейнасці творчай майстэрні. Сустрэча была наладжана Міністэрствам культуры РБ сумесна з Беларускім саюзам літаратурна-мастацкай крытыкі і адбылася ў памяшканні Дзяржаўнага тэатра лялек.

У "круглым stole" ўзялі ўдзел супрацоўнікі аддзела тэатраў Міністэрства культуры, дырэктары і мастацкія кіраўнікі тэатраў, рэжысёры, мастакі, тэатразнаўцы, журналісты. Безумоўна, праблем хапае і ўсе яны падчас гутарак і дыскусій вырашаны быць не могуць. Можна толькі іх правільна сфармуляваць і вызначыць прыярытэты, звернуць, так бы мовіць, творчыя гадзінікі. Аказалася, што ў лялечнікаў яны ідуць даволі шпарка, і часу засталася роўна столькі, каб уважліва глядзельную залу, дзе ўжо пачынаўся спектакль Магілёўскага тэатра лялек "Сонечны праменьчык" Э.Палеску (рэжысёр А.Жужда) — першы спектакль майстэрні ў новым сезоне.

Галіна АЛІСЕЙЧЫК

Дон Бартала — В.Чарнабаев, Дон Базіліо — Я.Пятроў.

ВАНДРОУНЫ ЦЫРУЛЬНІК

У лістападзе ў Нацыянальнай оперы прайшоў на першы погляд звычайны рэпертуарны спектакль. Адзінай асаблівасцю стала мова — опера выконвалася па-руску. І гэтага аказалася дастаткова, каб адбылося "вяртанне" твора гледачам...

Так, менавіта, вяртанне на сцэну тэатра оперы ў пастаноўцы рэжысёра Маргарыты Ізворскай-Елізар'евай спектакля "Севільскі цырульнік" Дж.Расіні, дзякуючы намаганням групы салістаў і мужчынскага хору на чале з дырыжорам тэатра — заслужаным дзеячам мастацтваў Беларусі Львом Палікарпам Ляхам.

Упершыню, пасля некалькіх сезонаў, падчас якіх гэты вядомы спектакль ішоў на італьянскай мове, ён зноў загучаў па-беларуску. Не сакрэт, што "захадняе кіраванасць" у рэпертуары тэатра пазбавіла многіх гледачоў радасці поўнага ўсведамлення таго, што адбываецца на сцэне тэатра.

І вось — цуд адбыўся. З першых хвілін гучання оперы ў зале ўсталявалася поўнае паразуменне паміж гледачымі і выканаўцамі. Цяжка было ўсведаць, хто атрымаў неадпаведны адказ, бо па абодва бакі рампы апаніравалі аднадушныя, якія

жылі асалодаю сюжэта і музыкі і літаральна купаліся ў гэтым разуменні. Яркі і непаўторны востра-камічны дуэт Бартала і Базіліо ў выкананні народных артыстаў РБ Віктара Чарнабаева і Яраслава Пятрова, прадэманстравалі поўнае ўсведамленне характараў сваіх герояў. Хітрава-чарна і непаўторны ў сваёй пластыцы Фігара — у выкананні заслужанага артыста РБ Віктара Скоры-Білава; гарэзіліза і іскрыстая Разіна — заслужаная артыстка РБ Наталія Руднева; Рыгор Палішчук — у ролі графа Альмавівы зырка прадставіў сваё новае прычтанне гэтай вакальна найскладанай партыі. Вельмі пераканаўча і ярка выйшлі выканаўцы эпизодычных партый: Людміла Крыўёнак, Міхаіл Качанюк і Іван Лянюк.

Трэба было бачыць, з якой непасрэднасцю гледачы назіралі за ўсім, што адбывалася на сцэне. Нават артысты аркестра, якія не адзіна дзесятак разоў адпрацавалі гэты спектакль, часам цішком цікавалі, каб сваімі вачыма ўбачыць тую шчырасць, што адбывалася там, хаця і сам аркестр заслугоўвае асобнай адзнакі.

Вынікам усяго была авацыя.

Міхась ЛЯДАЎ

МАРЫ НА ПАПЕРЫ

У Галерэі сучаснага мастацтва "Шостая лінія" з 14 снежня па 7 студзеня будзе праходзіць выстава твораў польскай мастачкі Гражыны Гурскай. Мастачка ўпершыню прадстаўляе калі трывае графічныя карціны ў Мінску. Сёлета ўлетку яна брала ўдзел у Міжнародным пленэры мастакоў імя Марка Шагала ў Віцебску.

12 снежня адбудзецца адкрыццё выставы і прэс-канферэнцыя.

Святлана ШЧАПОЎСКІХ

ЦІ ДАПАМОЖА ТЭЛЕЭКРАН?

Не, Мінск — горад не правінцыйны! Нават адносна Венецыі, дзе музычныя фестывалы праводзяцца некалькі разоў на год, і зацікаўлена ў іх акурат усё насельніцтва, бо даўно ўжо вядома — італьянцы самая музычная ў свеце нацыя. Аднак жа ў адрозненне ад насельніцтва Італіі, якія могуць "прыпасці" на ўвесь вечар да тэлевізара, каб прасачыць чарговую музычную імпрэзу, калі не ўважлівкі, то хаця б дапамогай блакітнага экрана, насельніцтва абшараў беларускіх такой магчымасці не мае. Далёка не на ўсіх музычных імпрэзах апошняга міжнароднага

фестывала "Беларуская музычная восень", што скончыўся 6 снежня канцэртам з удзелам знакамітага арганіста і кампазітара Алега Янчанкі, прысутнічалі "аглядальнікі" нашага тэлебачання.

І ўсё ж Мінск — горад не правінцыйны! Юбілейны сезон Дзяржаўнага філармоніі працягваецца, і мінчукоў у хуткім часе чакаюць сустрэчы са славымі Марыяй Гулегінай, Аленай Абразцовай...

...Застаецца маленкай надзея, маўляў, калі не патрапіш на канцэрт, дык усё ж такі пананцуе ўбачыць яго з тэлеэкрана? Алена РЫГОРАВА

АД СВАТОЙ ЗЯМЛІ — ДА ЎСІХ НАРОДАЎ

У Мінску на факультэце тэалогіі імя святых Кірылы і Мяфодзія Еўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэта адбылася фотадэманстрацыя першым стагоддзем хрысціянства. Выстава была прымеркавана да блізкага святкавання 2000-годдзя хрысціянства. У актавай зале факультэта тэалогіі дэманстраваліся фотаздымкі шматлікіх экспанатаў археалагічнай выставы, што была арганізавана летась у Італіі. Гэта вучэбна-азнамяльная версія, на якой экспанаваліся фотаздымкі апошніх археалагічных знаходак, што датуюцца першымі стагоддзямі нашай эры, а таксама некалькі дзесяткаў унікальных экспанатаў, якія знаходзяцца ў буйных навуковых установах і музеях усяго свету. Сярод іх Іерусалімскае кіраванне старажытнасцяў, Брытанскі музей, Папская святаархеалагічная камісія, Ватыканскія і Капіталійскія музеі Рыма.

Увазе наведнікаў упершыню былі прапанаваныя фотакопіі самых старажытных фрагментаў чатырох Евангелляў, фотаздымкі прадметаў, знойдзеных у грабніцы першахрышчэнніка Каіафы, надпісаў, у якіх згадваецца Понцій Пілат — адзінае пацверджанне гістарычнасці гэтай асобы, скарбаў ранніх хрысціян — залатыя і срэбныя рэчы і прадметы побыту.

Выстава складалася з чатырох раздзелаў: Палесціна ў часы Хрыста; місіянерскія падарожжы

апостала Паўла; сусветны характар царквы ў II і III стагоддзях; жыццё першых хрысціян.

"Хрысціянства не адрозніваецца ад іншых людзей ні краінаю, ні моваю, ні адзінствам. Яны не насіяюць нейкіх асобных гарады, не ўжываюць якую-небудзь незвычайную гаворку і не вядуць жыццё, адрознае ад іншых. Іх вучэнне не ёсць плод думкі ці вынаходніцтва людзей, якія шукаюць навізіны, яны не схіляюцца да якога-небудзь вучэння чалавечага, як іншыя. Але, жывучы ў элініскай і варварскай гарадах, дзе каму выпадае, і прымаючы звычаі тых жыхароў у адзенні, ежы і ва ўсім іншым, яны ўвасабляюць незвычайны і неверагодны вобраз жыцця. Жывучы ў сваёй айчыне, але як прышлыя, прымаюць ва ўсім удзел як грамадзяне і церпяць як чужакрыяны. Для іх усякая чужая краіна ёсць айчына і ўсякая айчына — чужая краіна. Знаходзяцца на зямлі, але як жыхары нябесныя. Падпарадкоўваюцца ўсталяваным законам, але сваім жыццём пераўвасходзяць гэтыя законы. Адным словам, хрысціянства жывучы ў міры так, як душа жыве ў целе".

Гэты ўрывак з ліста, які датуецца II стагоддзем пасля Р.Х., — ключ да выставы. Невядомы хрысціянін, адрасуючы сваё паваннае язычніку, дае ў найвышэйшай ступені актуальнае вызначэнне таго, што значыць быць хрысціянінам у нехрысціянскім свеце.

М.Б.

АЛЬБО ЯН ГОЛАНД У МІНСКУ

Вольга Дадзіёмава.

ледніцкаму антузізму і супрацоўніцтву даследчыкаў розных краін. Дарэчы, ён выдэка не толькі намаганнямі Беларускай акадэміі музыкі і Беларускай капэлы, нам шмат дапамагаюць у гэтай справе Міністэрства культуры і выдавецтва "Поліфакт".

— Выданне партытуры станецца сапраўднай падзеяй у нашым музычным жыцці.

— Як і тое, што творы Яна Голанда "агульны" і ўвайшлі ў наш навуковы і мастацкі ўжытак. Гэта прыкмета часу, што нясе зусім новае асэнсаванне і мінулага, і нашай сучаснасці. Гэта мая думка невыпадкова: увесь апошні год я працую не толькі над самім "тэкстам" нашай культуры, але і над праблемамі яе кантэкстуальнага характару. Вядома, надшоў той час, калі мы сталі больш ведаць пра нашу культуру, асабліва пра культуру XVIII стагоддзя, якая цяпер на-

спела пара ўводзіць культуру ў тую спрадвечную прастору, дзе яна калісьці існавала.

— А калі нашых чытачоў асабліва зацікавяць гэтыя пытанні?

— Я адрасую іх да маіх публікацый у часопісе "Беларусь" у нумары 2 — 3 і 6 за 1997 год, прысвечаных якраз гэтай тэме, а таксама да тэзісаў навуковай канферэнцыі "Узаемадзеянне і ўзаемаўзбагачэнне нацыянальных музычных культур народаў Беларусі".

— І ўсё ж, раскажыце, калі ласка, падрабязна пра сваю працу апошняга года.

— Мае распрацоўкі, звязаныя з агульнаеўрапейскім фонам, на якім развілася і наша культура, выводзяць на вельмі цікавыя высновы і адкрываюць далёгляды новых пошукаў. Рэч у тым, што сам факт існавання такіх сувязяў мае некалькі аспектаў. Па-першае, гэта персаніфікава-

ныя сувязі, калі нашы кампазітары ездзяць за мяжу і калі да нас прыязджаюць замежныя мастацы. І гэты бок заўсёды існаваў і існуе. Але не толькі такім чынам рэалізуецца сувязь паміж культурамі. Ёсць яшчэ вельмі істотны аспект — стылісты і агульнакультурны. Факт распаўсюджвання пэўных стылістычных з'яў на вялікі рэгіён, дарэчы, вельмі адекватна, маляўніча і дакладна адлюстроўваецца менавіта ў творчасці Голанда. Калі мы чуем яго музыку, прыходзіць разуменне (а яно праз душу прыходзіць імгненна), што Беларусь — еўрапейская краіна. Калі тут стваралі музыку ў еўрапейскім стылі, калі гэтую музыку тут шанавалі і пачыталі, і магчыма лічылі прэстыжным для сябе ставіць оперы, напісаныя менавіта ў заходне-еўрапейскім стылі, то гэта невыпадкова. Дарэчы, гэтая тэндэнцыя распаўсюджвалася не толькі на Беларусь, але і на Расію.

— Вернемся да твораў Голанда, да яго "Агаткі". Ці азначае напісанне гэ-

тай оперы нямецкім па сваім паходжанні кампазітарам, што ён, жывучы ў Нясвіжы, змог узагаціць сябе беларускімі рэаліямі, узабраць і прапусціць праз сябе мясцовы фальклор, каб стварыць беларускую оперу па сваім змесце?

— Увогуле, у "Агатцы" ўсё лабудавана на лакальных рэаліях. Але вось тут пачынаюцца складанасці. Калі мы пачнем асобна разглядаць музыку "Агаткі", дык амаль не заўважым лакальных рэалій. У музыцы няма тых "беларусізмаў", якія можна заўважыць у лібрэце "Агаткі". Дарэчы, гэтыя назіранні зрабіў перакладчык Уладзімір Мархель. У музыцы ёсць некалькі нават не цытат, а "славянізмаў", — я вызначыла б так. Але опера — гэта ўсё ж цэласны мастацкі феномен, і ў дадзеным выпадку ён, безумоўна, нясе ў сабе лакальныя рэаліі...

З музыкантаў гутарыла Алена РЫГОРАВА. Фота Генадзя ЖЫНКОВА

Панядзелак,
15 снежняБеларускае
тэлебачанне

7.30 Ранішні катэйль.
7.45 "Музычная абойма".
7.50 "Тэлебарометр".
8.00 Рэзананс.
8.50 Здароўе. "Як захаваць голас і слых".
9.20 Эканаміст.
9.30 Цёмны пакой. "Купленне і прадазненне".
9.55 Тэлевізійны Дом кіно. Вынікі кінафестывалю краіны СНД "Лістапад-97".
10.20 Б. Брэхт. "Трохразовая опера". Тэлеверсія спектакля Альтэрнатыўнага тэатра.
11.25 І. Нінідзе, А. Міронаў, Л. Гурчанка ў двухсерыйным маст. фільме "Набесныя ластаўкі". 1-я серыя.
12.30 Бон тон. Тэлечасопіс моды.
13.00—13.10, 15.00 Навіны.
14.55 Праграма перадач.
15.15 Відэакурс нямецкай мовы. Перадача 16-я.
15.35 Тэлебачанне — школе. Пазакласнае чытанне. 4-ы клас. Анатоль Клышка. "Францыск Скарына, альбо Як да нас прыйшла кніга".
15.55 "Памочнікі Гэфеста". "Уладары маланак". Мультфільмы.
16.15 "На добры лад". Перадача з Віцебска.
16.30 Гасці ў дом. "Як жыць, суседзі?". Весткі з краіны Садружнасці.
17.00 Музычны антракт.
17.10 Творцы. Мастакі Маскоўскага парцелянавага заводу.
17.45 Эканаміст.
17.55 "Музычная абойма". Беларускі хіт-парад.
18.00 Навіны (з сурдаперакладам).
18.20 І. Нінідзе, А. Міронаў, Л. Гурчанка ў двухсерыйным маст. фільме "Набесныя ластаўкі". 1-я серыя.
19.25 Тэма дня.
19.45 Чацвёртае выміранне. "Да запатрабавання". Вынаходнік У. М. Данілыч.
20.10 Крымінальная хроніка.
20.30 Музычны антракт.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.50 Фільматэка. Маст. фільм рэжысёра В. Турава "Я родом з дзяціства" ("Беларусь-фільм").
22.25 Канцэртны сезон. Кампазітар Уладзімір Сарокін.
23.55 Навіны.

ГРТ

17.00, 0.40 Навіны.
17.20 "Ракавая спадчына". Серыял.
18.00 Надвор'е.
18.10 Гадзіна пік.
18.35 Ададай мелодыю. Тэлеуліна.
19.00 Панядзелак з Познерам. Праграма "Мы".
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
20.40 Серыял "Полтэргейст".
21.45 Легендарны Калашнікаў у серыі "Жыццё выдатных людзей".
22.20 А. Янкуш у фільме

А. Таркоўскага "Настальгія".
0.55 Праграма перадач.

Расія

16.00, 19.00, 22.30 Весткі.
16.35 "Чараўнік". Дзіцячы тэлесерыял.
17.05 Мультфільмы.
17.25 Футбол без межаў.
18.00 Дзяжурная часць.
18.15, 0.10 Надвор'е.
18.20 Нацыянальны інтэрэс.
19.25 Падрабязнасці.
19.45 "Санта-Барбара".
20.45 L-клуб.
21.30 Добрай вечар.
23.00 Свечасова.
23.10 Лесвіца ў неба.
23.45 Ціхі дом. Праграма С. Шолыхава.
0.15 Тавары — поштай.

Культура

15.00, 17.00 Навіны.
15.05 "Свет авіяцый". Шэсць дажджлівых дзён. Частка 1-я.
15.35 Серыял "Чаленджэрс".
16.00 Праграма "Падарожжа ў часе".
16.50 Кіберкультура.
17.05 "2003 год". Да 300-годдзя Санкт-Пецярбурга.
17.15 Міжнародны агляд.
17.45 "Скарбы Пецярбурга". Строганавскі палац.
18.00 Лукамор'е.
18.20 "Дакумент-рэтраспектыва". "Стары і новы". "Токкар". "Варонежскі Бог...".
19.30, 23.00 Навіны культуры.
19.50 Маст. фільм "Рышэль". 3-я серыя.
20.45 Праграма "Неадыходная натура".
21.30 "Вечарам снім". Хоры Г. Свірыдава.
21.40 "Яснасць бесмяротнасці". Скульптар І. М. Руквіншчык.
22.10 Канцэртная сімфонія. Салісты: Ю. Башмет, В. Траццякоў.
22.40 Начны гасць.
22.55 Праграма перадач.
23.20 Музычны экспромт.

НТБ

15.00 Сёння ўдзень.
15.20 Праграма для дзяцей "Вуліца Сезам".
15.50 Серыял "Каханне і тайны Сансет-Б'і" (ЗША).
16.40 Дак. серыял "Іспанія пасля Франка" (Іспанія).
17.10 У запас.
17.20 Крымінал.
17.30 Футбольны клуб.
18.00, 21.00 Сёння ўвечары.
18.40 Герой дня.
19.00 Крымінальная меладрама "На апошнім дыханні" (ЗША).
21.45 Серыял "Доктар Кунін, жанчына-ўрач".
22.35 Сённяшняя.
23.00 Сёння апоўначы.
23.25 Сінеманія: усё пра кіно.

В канал

18.00 Мульт-планета.
18.30 Праграма К. Копланд.
19.00 Серыял "Квенцін Дорвард".
20.00 Аэробіка "Новы Эдэм".
20.30 Вечарніца.
20.45 Маст. фільм "Вечны кліт", 10-я серыя.
22.00 Аўтамабілі і запчасткі.
22.15 Дэтэктыў па панядзелак... Ш. Стоун у маст. фільме "Трынесяная ў ахвяру" (ЗША).

Аўторак,
16 снежняБеларускае
тэлебачанне

7.30 Ранішні катэйль.
7.45 "Музычная абойма".
7.50 "Залатая сілова". Мультфільм.
8.00 Навіны.
8.10 "Спектр. Галерэя XX стагоддзя". Тэлеаналіз пра галерэю і людзі. Гродна (Беларусь) — Лімож (Францыя).
8.30 Гарады і людзі. Гродна (Беларусь) — Лімож (Францыя).
9.00 Тэлебачанне — школе. Пазакласнае чытанне. 4 клас. А. Клышка. "Францыск Скарына, альбо Як да нас прыйшла кніга".
9.20 "На Волгу". Дак. фільм.
9.30 Эканаміст.
9.40 "Усця ства ў напалошы".
10.10 Гасці ў дом.
10.40 Залатая сілова. Тэлеаналіз народнай творчасці.
11.20 "Набесныя ластаўкі". Двухсерыйны маст. фільм. 2-я серыя.
12.25 Акалада. Музычна-забаўляльная праграма.
13.00—13.10, 15.00 Навіны.
15.15 "Усё пра ўсё". Праграма для дзяцей.
15.40 Тэлебачанне — школе. Гісторыя Беларусі. 7 клас. Далучэнне Беларусі да Расійскай імперыі.
16.15 Памяць. Былыя вянзі фашысцкіх канцлагераў наведваюць Асвенцім. Перадача з Брэста.
17.00 Музычны антракт.
17.10 Урок Н. Наважылавай.
17.45 Эканаміст.
17.55 "Музычная абойма".
18.00 Навіны (з сурдаперакладам).
18.20 "Набесныя ластаўкі". Маст. фільм. 2-я серыя.
19.25 Тэма дня.
19.40 Пазнай сябе. Псёбалагічна-кансультацыйная праграма. "Як стаць лідэрам".
20.05 Тэлевізійны Дом кіно. Да дня Беларускага кінамаста.
20.30 Музычны антракт.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.50 Маст. фільм "Першая сустрэча, апошняя сустрэча".
23.20 Трэці дзень.
23.50 Навіны.

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 0.05 Навіны.
8.15 "Ракавая спадчына".
9.45 Смахаланама.
10.20 Хатняя бібліятэка.
10.30 Ададай мелодыю.
11.15 Праграма "Разам".
14.20 Мультсерыял "Нас-комусы".
14.55 Шчаслівы выпадок.
15.40 "Касмічная паліцыя". Фантастычны серыял.
16.05... Даша-дэцэцістарэй.
16.30 Серыял "Сакрэтыны архівы сусветных войнаў".
17.20 "Ракавая спадчына".
18.00 Надвор'е.
18.10 Гадзіна пік.
18.35 Ададай мелодыю.
19.00 Тэма.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
20.40 Фільм "Вяртанне няма".
22.40 Жаночыя гісторыі.
23.10 Прэс-клуб. Праграма з удзелам прадстаўнікоў шотландскай "Аргументы і факты".
0.20 Праграма перадач.

Расія

6.30, 10.00, 16.00, 19.00, 22.30 Весткі.
7.00, 18.00 Дзяжурная часць.
7.10 Мультфільмы.
7.35 Праваслаўны календар.
7.40, 18.15, 1.10 Надвор'е.
7.45 Подым д'Арт.
8.20 Нацыянальны інтэрэс.
8.50 "Жыў-быў Казявін". Мультфільм.
9.05 "Санта-Барбара".
9.30 У. Гасцюхін, Н. Немалява і Л. Дураў у фільме "Мяцёрскія".
15.00 "Перавал". Мультфільм.
15.30 Дак. экран. "Гісторыя адной падзеі".
16.35 "Чараўнік". Дзіцячы тэлесерыял.
17.05 "Іванка", "Спаборніцтва". Мультфільмы.
17.25 Бясконцае падарожжа.
18.20 Нацыянальны інтэрэс.
19.25 Падрабязнасці.
19.45 "Санта-Барбара".
20.45 Казявін-заваявальца.
21.30 Добрай вечар.
23.00 Свечасова.
23.10 У Ксюшы.
23.45 "Лі-дэ-кароль". Маст. фільм (Францыя). 2-я серыя.

Культура

7.00 Музычны экспромт.
7.15, 13.00, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
7.30 Спектакль "Мёртвыя душы". 2-я частка.
8.20 "Пахлы лобяць і помняць".
9.00, 11.00, 15.00, 17.00 Навіны.
9.05 Лад жыцця.
9.30 "Дакумент-рэтраспектыва".
10.45 "Скарбы Пецярбурга". Строганавскі палац.
11.05 "Літаратура. Паззі".
11.30 Маст. фільм "Рышэль". 3-я серыя.
12.25 "Балет Савойскага веку".
13.20 "Культура гарадоў свету". Токіа.
13.30 "Паззі і прада жыцця". С. Дзяліцкі. Перадача 1-я.
14.00 "Пэжына б'енале". П. Бурчупадзе.
14.50 Вышывальніца Вольга Лагуціна.
15.05 "Ню-хаў". Тэлечасопіс.
15.35 Серыял "Чаленджэрс".
16.00 Праграма "Падарожжа ў часе".
16.45 Кіберкультура.
17.05 "2003 год". Да 300-годдзя Санкт-Пецярбурга.
17.10 "Руская сядзіба". Сабурова.
17.35 "Нізгасныя зоркі". Эдзіт Піф. Перадача 2-я.
18.00 Лукамор'е.
18.20 "Дакумент-рэтраспектыва". "Камуналка".
19.50 Маст. фільм "Рышэль". 4-я серыя.
20.45 "Чырвоны космас". "Зорныя жанчыны". Частка 1-я. "Закрыві аб'ём".
21.15 "Чыстая музыка быцця". Георгій Свірыдаў.
22.40 Начны гасць.
22.55 Праграма перадач.
23.20 Музычны экспромт.

В канал

18.00 Вышывальніца французскай.
18.30 Праграма К. Копланд.
19.00 Серыял "Квенцін Дорвард".
20.00 Праграма "Палітра".
20.25 Навіны адпачынку і турызму.
20.30 Вечарніца.
20.45 Маст. фільм "Вечны кліт", 11-я серыя.
22.00 Служба апэратыўнай інфармацыі.
22.15 Маст. фільм "Зрабі мне балоча".

Серада,
17 снежняБеларускае
тэлебачанне

7.30 Ранішні катэйль.
7.45 "Музычная абойма".
7.50 Да дня Беларускага кіно. "Жыло-было дрэва". Мультфільм.
8.00 Навіны.
8.10 Абібок.
8.40 Вока. Пра рэкламу і не толькі...
9.00 Тэлебачанне — школе. Гісторыя Беларусі. 7 клас. Далучэнне Беларусі да Расійскай імперыі.
9.30 Эканаміст.
9.40 Турабекты.
10.00 Камп'ютарны палігон.
10.30 Музыка без межаў. Музычна-інфармацыйная праграма.
10.55 Да дня Беларускага кіно. Фільмы — прыжэры і Нацыянальнага кінафестывалю: "На кожны гук ёсць рэха на зямлі".
11.55 Відэама-навідзіма.
13.00—13.10, 15.00 Навіны.
15.15 Відэакурс нямецкай мовы. Перадача 17-я.
15.35 "Экз". Праграма для старшакласнікаў у прамым эфіры.
16.00 "Куды прыехаў шыр...". Тэлеаналіз працы студыі "Мара" ў г. Маладзечна.
16.30 "І песня водгулле спаткае...". Да 115-й гадавіны з дня нараджэння Якуба Коласа.
17.00 Музычны антракт.
17.10 Арсенал. Праграма для вайскоўцаў.
17.45 Эканаміст.
17.55 "Музычная абойма".
18.00 Навіны (з сурдаперакладам).
18.20 Да дня Беларускага кіно. Фільмы — прыжэры і Нацыянальнага кінафестывалю: "Мастак Барыс Забараў".
19.20 Тэма дня.
19.35 Да 80-годдзя КДБ Рэспублікі Беларусь. Цёмны пакой. "Дахладна".
20.00 Ток-шоу "Тэта мая работа". Каскадзёр.
20.25 Аўта-парк.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.45 "Цэптар" з місіяй здарова на ўсім свеце.
21.50 Да дня Беларускага кіно. Маст. фільм М. Яромнікі-малодшага "Сын за бацьку".
23.20 Каралеўскае паліванне.
24.00 Навіны.

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 23.45 Навіны.
8.15 "Ракавая спадчына".
9.00 Тэма.
9.40 У свеце жывёл.
10.20 Хатняя бібліятэка.
10.25 Джэнтльмен-шоу.
11.15 Праграма "Разам".
14.20 Мультсерыял.
14.45 Класная кампанія.
15.10 Поклі джунгляў.
15.40 "Касмічная паліцыя". Фантастычны серыял.
16.05... Да шаснаццаці і старэй!
18.30 Серыял "Сакрэтыны архівы сусветных войнаў".
17.20 "Ракавая спадчына".
18.00 Надвор'е.
18.10 Гадзіна пік.
18.35 "Залатая ліхаманка".
19.10 Чалавек і закон.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
20.40 Фільм "Тры мушкетёры".
22.50 Дак. дэтэктыў "Сафары чорных наркабаронаў".
23.45 Праграма перадач.

Расія

6.30, 10.00, 16.00, 19.00, 22.30 Весткі.
7.00, 18.00 Дзяжурная часць.
7.15 Медыцынскі веснік.
7.20 "Стронг" прадстаўляе.
7.25 Бізнес раніца.
7.30 Праваслаўны календар.
7.35, 18.15, 1.30 Надвор'е.
7.40 Сам сабе рэжысёр.
8.10, 8.50, 1.35 Тавары — поштай.
8.15 Лепш не бывае.
8.20 Нацыянальны інтэрэс.
8.55 Паштовы магазін.
9.05 "Санта-Барбара".
13.30 Дзелавы аўтограф.
13.35 "Ці-маркет" прадстаўляе.
13.45 "Зялёны прамень". Маст. фільм.
15.30 Ваша саслоўе.
16.35 "Чараўнік". Дзіцячы тэлесерыял.
17.05 "Тры жабяныя", "Хітрыя бабулкі". Мультфільмы.
17.25 Гульня ўсупрэць.
18.20 Нацыянальны інтэрэс.
19.25 Падрабязнасці.
19.45 "Санта-Барбара".
20.45 Красворд.
21.20 Міжнародны хакейны турнір. Зборная Расіі — зборная Швецыі. У перапынку (23.00 — Свечасова).
23.55 Лепшыя гульні НБА.
0.35 Жывая калекцыя.

Культура

9.00, 11.00, 15.00, 17.00 Навіны.
9.05 Залатая карта Расіі.
9.35 "Дак. рэтраспектыва". "Камуналка".
11.05 "Зорныя жанчыны". Частка 1-я.
11.35 Маст. фільм "Рышэль". 4-я серыя.
12.30 З лобую да музыкі.
13.00, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
13.20 "Культура гарадоў свету". Горад вялікага Гэта.
13.35 "Паззі і прада жыцця".
14.15 Снежанскія вечары.
15.05 Праграма "Зямля людзей".
15.35 Серыял "Чаленджэрс".
16.00 Праграма "Падарожжа ў часе".
16.45 Кіберкультура.
17.05 "2003 год". Да 300-годдзя Санкт-Пецярбурга.
17.10 Акадэмія спорту.
17.30 "Разом і пэндалем". Рускае мастацтва. Манеж. Абразы.
18.00 Юбілейны вечар Р. Шчадрына.
19.00 "Чырвоны космас". "Зорныя жанчыны". Частка 2-я. "Жайкі Расіі".
19.50 Маст. фільм "Рышэль". 5-я серыя.
20.45 Тэатр аднаго мастака. "Вуглы". А. Саламаткін.
21.05 "Куміры". Канстанцін Варламаў.
21.35 Юбілейны вечар Р. Шчадрына (працяг).
22.40 Начны гасць.
22.55 Праграма перадач.
23.20 Музычны экспромт.

В канал

18.00 Мульт-планета.
18.30 Праграма Кенета Копланд.
19.00 Серыял "Квенцін Дорвард".
20.00 Аэробіка "Новы Эдэм".
20.30 Вечарніца.
20.45 Маст. фільм "Вечны кліт". 12-я серыя.
22.00 Аўтамабілі і запчасткі.
22.15 Паліскоп.
22.30 Марыя Ван Піблз у маст. фільме "Бунт".

Чацвер,
18 снежняБеларускае
тэлебачанне

Тэхнічная прафілактыка
16.00 Тэлебачанне — школе. Гісторыя Беларусі. 9-ы клас. Культурна Беларусі ў канцы 20—30-х гадоў XX стагоддзя.
16.30 Роднае слова.
17.00 Музычны антракт.
17.10 Урок Наталлі Наважылавай.
17.45 Эканаміст.
17.55 "Музычная абойма".
18.00 Навіны (з сурдаперакладам).
18.20 Х Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі ў Віцебску.
19.20 Тэма дня.
19.40 Зроблена ў Беларусі. Машынабудаўнічае аб'яднанне "Амкадор".
19.55 АРТ-клуб. Дыктар Беларускага радыё Галіна Сідзельніцава.
20.25 Музычны антракт.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.50 "Тэлебарометр".
22.05 "Шчыт і меч". Частырохсерыйны маст. фільм. 1-я серыя. "Без права быць сабой".
23.30 "Крок". Праграма для моладзі.
24.00 Навіны.
0.10 "Крок". Супермадэль Беларусі-98". Віцебскі тур.

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 23.05 Навіны.
8.15 "Ракавая спадчына".
9.00 Што? Дзе? Калі?
10.25 Тэлеуліна "Тэтыя забавуныя жывёлы".
11.15 Праграма "Разам".
14.20 Мультсерыял "Неверагодны прыгоды Джэні Квэста".
14.40 Класная кампанія.
15.10 Лого-го!
15.35 "Касмічная паліцыя". Фантастычны серыял.
16.05... Да шаснаццаці і старэй!
16.30 Серыял "Сакрэтыны архівы сусветных войнаў".
17.20 "Ракавая спадчына".
18.00 Надвор'е.
18.10 Гадзіна пік.
18.35 Тэлеуліна "Тэтыя забавуныя жывёлы".
19.05 "У пошуках страчанага". Бэт Дэвіс. Вядучы — Г. Скараходаў.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
20.40 Юрый Нікулін у фільме "Калі дрэвы былі вялікія".
22.35 Серыял "Каскадзёры. Свет трукі".
23.15 Праграма перадач.

Расія

6.30, 10.00, 16.00, 19.00, 22.30 Весткі.
7.00, 18.00 Дзяжурная часць.
7.15 Медыцынскі веснік.
7.20 "Стронг" прадстаўляе.
7.25 Бізнес раніца.
7.30 Праваслаўны календар.
7.35, 8.55, 18.15, 1.30 Надвор'е.
7.40 Красворд.
8.10, 8.55 Тавары — поштай.
8.15 Лепш не бывае.
8.20 Нацыянальны інтэрэс.
8.45 Гандлёвы дом.
9.05 "Санта-Барбара".
13.30 Дзелавы аўтограф.
13.35 "Ці-маркет" прадстаўляе.
13.40 "Квадрат". маст. фільм.
15.00 Залатая карта Расіі.
15.30 "Церамок". Мультфільм.
16.35 "Чараўнік". Дзіцячы тэлесерыял.
17.05 Дзёнік маскоўскага хакейнага турніру.
17.25 "Пінг-понг". Мультфільм.
17.30 "Формула 900". Тэлеаўташоу.
18.20 Нацыянальны ін-

Ф. РД-1

Міністэрства сувязі і інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

АБАНЕМЕНТ газету

КУЛЬТУРА

Індэкс выдання

Колькасць
камплектаў

На 19 98 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куды

(паштовы індэкс)

(адрес)

Каму

(прозвішча, ініцыялы)

ДАСТАВАЧНАЯ КАРТАЧКА

ПВ

месца

літар

газету

КУЛЬТУРА

Індэкс выдання

Кошт

падпіскі

руб.

кап.

пераадресоўкі

руб.

кап.

На 19 98 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куды

(паштовы індэкс)

(адрес)

Каму

(прозвішча, ініцыялы)

15 снежня
заканчваецца падпіска
на першае паўгоддзе 1998 года!

Чытайце і выпісвайце "Культуру",
і яна стане Вашай надзейнай
спадарожніцай, сяброўкай
і дарадчыцай у імклівым віры жыцця!
З новага года на "Культуру"
будзе афармляцца асобная падпіска
для індывідуальных чытачоў
і арганізацый.

Падпісны індэкс "Культуры" для
індывідуальных падпісчыкаў — 63875,
кошт на 1 месяц — 12 тысяч рублёў,
на 3 месяцы — 36 тысяч рублёў,
на паўгода — 72 тысячы рублёў.

Падпісны індэкс "Культуры" для
ведомасных падпісчыкаў — 63300,
кошт на 1 месяц — 16 тысяч рублёў,
на 3 месяцы — 48 тысяч рублёў,
на паўгода — 96 тысяч рублёў.

Я чытаю і выпісваю "К"!

[illegible]

МАСТЫХІН

“ЛЮБЛЮ НЕПАЎТОРНУЮ РАЗНАСТАЙНАСЦЬ МЕТАФАР...”

Зміцер Ільнчык.

Мастацкая апрацоўка дрэва — найбольш традыцыйны і распаўсюджаны від народнага мастацтва на Беларусі. Паводле папулярнасці яго можна паставіць у адзін шэраг толькі з ткацтвам, але паводле дыяпазону вырабаў яму няма роўных.

Прадметы побыту і посуд, лялькі і шкатулкі, вазы і дробная пластыка, “лясная” скульптура і жыллё — усё гэта здаўна рабілі з таннага, лёгкага ў апрацоўцы, шырокадаступнага матэрыялу, якога заўсёды на Беларусі было зашмат.

Аднак гэты від традыцыйнага мастацтва ў сістэме мастацкіх рамёстваў краіны займае пакуль вельмі сціплае месца. Ці не таму ўзнікаюць шматлікія праблемы і нацыянальных традыцый дрэваапрацоўкі, і сувязі з сучасным рынкам, і спалучэння функцыянальнасці, практычнасці вырабу з ягоным дэкорам, эстэтычнай выразнасцю, пластычнасцю, цэласнасцю вобраза.

Зміцер Ільнчык — адзін з цікавых прадстаўнікоў гэтай галіны мастацкай творчасці, сябра Саюза майстроў народнага мастацтва, вырабы якога карыстаюцца папулярнасцю ў многіх краінах свету.

Ягоныя творы, зазвычай, вырабляюцца ў адзіным экзemplары і не маюць аналагаў. Яны дэманстраваліся ў галерэях і прыватных калекцыях краін Еўропы, ЗША і Канады, знаходзяцца ў пастаяннай экспазіцыі музея ў Амстэрдаме.

Кола ягоных вырабаў разнастайнае: падсвечнікі, разны посуд, шкатулкі, вазы, дробная пластыка, “лясная”

рынская разьбы, праразной скані, фактуру і розныя віды дрэва, класічную італьянскую сецэсію, паглыбляўся ў таямніцы цудоўнага беларускага арнаменту... Да таго ж я быў добра знаёмы з прафесійнымі мастакамі і тэарэтыкамі, якія сваёй маральнай падтрымкай дапамагалі мне паверыць у свае сілы і падняцца на ногі...

— Хто яны, гэтыя мастакі?

залацісты колер. У прыватнасці, у бярозы. Акрамя гэтага, выкарыстоўваю спалучэнне мудрагелістай, напаяб’ёмнай разьбы з уральскімі камянямі альбо з бурштынам. Кажуць, прыгожа... Наогул, я прад’яўляю высокія патрабаванні да якасці аздаблення.

— Разьба па дрэве калісьці ўзнікла як рамяство. Але зрабілася мастацтвам...

— Так, я люблю надаваць дрэву не толькі, так бы

— Коля Байрачны, Вялянцін Прыешкін, Коля Нещарэўскі, Жора Скрыпнічэнка, Саша Шатэрнік, Яўген Сахута, нябожчык Саша Сурмач...

— **Добрая кампанія. Я бачыў шмат якіх з тваіх твораў. У лепшых з іх — шчырасць, непасрэднасць і эмацыйнасць вобразаў, гэта значыць, тое, што найбольш характэрна для беларускай разьбы па дрэве. Мабыць, ты не**

мовіць, мэтазгоднасць і практычнасць, але перадусім, характэрна, адухоўленасць, паэзію. Люблю непаяўторную разнастайнасць метафар, калі разьба ператвараецца ці то ў далікатныя карункі, ці то робіцца буйным рэльефам, ствараючы складаную гульню святла і ценю, ці то няўрымслівай птушкай альбо дэльфінам...

— **Карацей, ад сваёй працы ты атрымліваеш задавальненне нягледзячы на тое, што гэта вельмі нялёгкая справа. Але гэта і спосаб зарабіць, ці не так?**

— Так. Я ж живу толькі творчасцю. І радуюся, калі людзі набываюць мае творы альбо замаўляюць што-небудзь спецыяльна...

— **І колькі ў цябе твораў?**

— Цяжка сказаць. Больш за 200. Многія творы знаходзяцца за мяжой. Але лепшыя, на маю думку, пакуль у мяне. Хачу зрабіць сваю персанальную выставу: мне ж у студзені будзе 50! Вось толькі цяжкавата з памяшканнем. Магчыма, Саюз мастакоў дапаможа? Дарэчы, у наступным годзе Нацыянальная асацыяцыя разьбяроў па дрэве ЗША запрашае мяне ўзяць удзел у яе выставе... Але хачэцца б зрабіць выставу і на радзіме.

— **А адкуль ты родам?**

— З Брэстчыны. На радзіму ў вёсцы Кашалёва Бярэзінскага раёна ў сям’і вясковых настаўнікаў.

— **Ну што ж, Зміцер, дзякуй за гутарку і — творчых поспехаў табе. Чакаем тваёй выставы.**

З.Ільнчык. “Вогнішча маіх надзей”. Дрэва.

кампазіцыйная скульптура, пано для інтэр’ераў і да т.п.

Наш карэспандэнт сустрэўся са Зміцерам Ільнчыкам і папрасіў адказаць на шэраг пытанняў.

— Зміцер, мы з табой пазнаёміліся 15 гадоў таму. Ты тады працаваў ва Упраўленні ўнутраных спраў горада Мінска і, наколькі я памятаю, творчасцю не займаўся...

— Правільна. Я тады працаваў на пасадзе інспектара. Да гэтага скончыў юрыдычны факультэт БДУ. А ў 1985 годзе я цалкам змяніў свой лёс. Пакінуўшы праваахоўныя органы, я пачаў цікавіцца дрэваапрацоўкай. Пачынаў у кааператыве па афармленні розных інтэр’ераў. Дасюль захаваліся мае творы ў Смалявіцкім ЗАГСе (разное пано арачнага тыпу), у некаторых крамах Мінска...

— **Як пачыналася для цябе засваенне новай мастацкай прасторы?**

— Вывучаў спецыяльныя кнігі і альбомы, наведваў выставы, вывучаў тэорыю і практыку куд-

адразу прыйшоў да гэтага?

— Безумоўна, не. Мастацтва арнаментальнай разьбы я вучыўся, па сутнасці, самастойна. Спачатку гэта былі немудрагелістыя ўзоры з геаметрычнага арнаменту; я ствараў блюда з выкарыстаннем кудрынскай разьбы і праразной скані, рэзаў скарабонкі-шкатулкі з карэльскай бярозы з выкарыстаннем агатавых пласцін альбо абсідыяну — армянскага чорнага мінералу. Паступова творы рабіліся ўсё больш складанымі, больш дасканалымі. Потым я зразумеў: не варта занадта “гвалтаваць” дрэва разам, яно само па сабе чароўнае, а трэба ўмець прыгожа спалучаць тэкстуру драўніны з пластычнасцю ліній, форм, арнаментам і да т.п.

— **Так, твае вырабы з карэння, карчоў, ствалоў і галін — “Палёт”, “Карал”, “Імкненне” — з гэтага шэрагу...**

— Але нешта ў тэхналогіі вынайшаў сам...

— **Што гэта значыць?**

— Шляхам працяглай і складанай тэрмічнай апрацоўкі дрэва я знайшоў у ім надзвычай прыгожы

ЗНАЙСЦІ СЯБЕ...

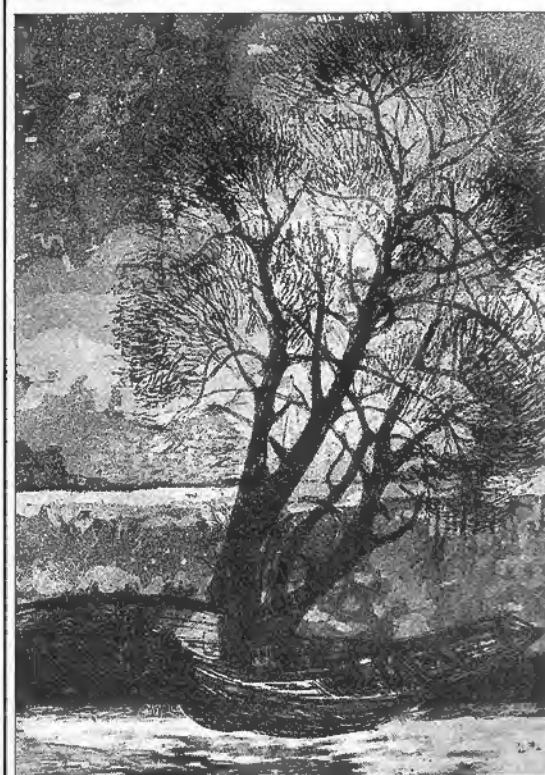

Мікола Таранда.

За чвэрць стагоддзя творчай дзейнасці гэтым мастаком створаны дзесяткі работ у розных відах і жанрах выяўленчага мастацтва: пейзажны жывапіс, партрэт, нацюрморт, малюнак і гуаш, лінагравюра і афорт, круглая і рэльефная скульптура, комплекснае афармленне інтэр’ераў.

Мікалай Таранда, ураджэнец далёкай беларускай вёсачкі Вялікае Падлесце, што на Брэстчыне, прайшоў доўгі, складаны шлях, але ў выніку здолеў знайсці сябе не толькі як асоба, але і знайсці ў мастацтве — асабліва ў пейзажным жывапісе і графіцы — свой свет вобразаў і сваю тэму. Нябёсы, зямля і людзі — вось тры заповітныя ключы да глыбіннага спасціжэння ягонай творчасці.

І пра гэта выстава, прысвечаная ягонаму 50-гадовому юбілею, якая адкрылася 9 снежня ў рэспубліканскім Палацы мастацтва. На вернісажы адбылася і прэзентацыя багата ілюстраванага альбома пра жыццё і творчасць адоранага аршанскага мастака.

М.Таранда. “Восень”. Афорт.

“СІМЕТРЫЯ ТВОРЫЦЬ ПАДЗЕЮ...”

Так пазначана на віцебскіх афішах выстава таленавітых мастакоў Генадзя і Антаніны Фалей. Для іхняй творчасці характэрная еднасць такіх антаганістычных пачуццяў, як рацыянальнае і эмацыйнае, вечнае і імгненнае, зямное і ўзнёслае, белае і чорнае... І ўсё гэта цудоўна пераплялося ў габеленах Генадзя Фалей і “эксперыментальным тэкстылі” Антаніны Фалей.

**Міхась
ЦЫБУЛЬСкі
Віцебск**

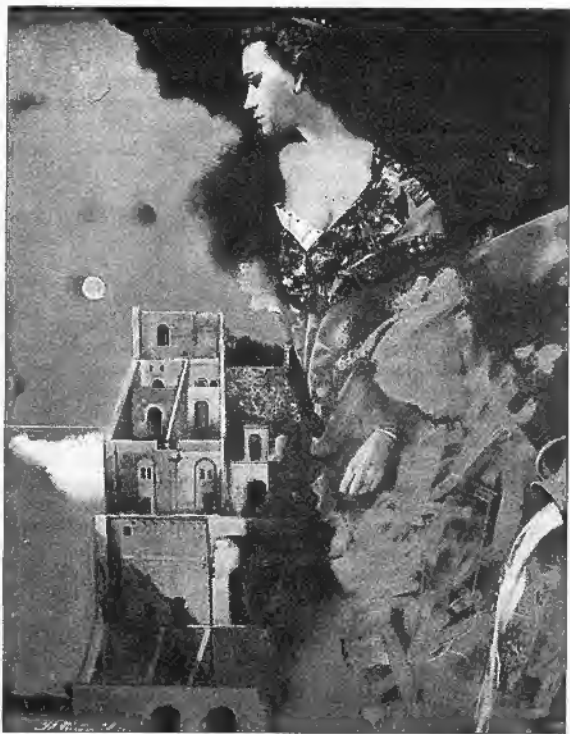
Генадзь і Антаніна Фалей.

КАНЦЭРТ УЛАДЗІМІРА ТОЎСЦІКА ДЛЯ МЕЦЦА-САПРАНА

Нечаканія перакрыва-
ванні падзей, цудоў-
ныя метамарфозы, асаб-
лівая прастора, азораная
святлом дабрыні і на-
сталыгі па прыгажосці, пе-
ратварэнне часу праз
індывідуальныя пластыч-
ныя вобразы і стылістыку
— такі жывапіс Уладзімі-
ра Тоўсціка, што экспана-
ваўся ў галерэі "Мастацт-
ва".

У ім, жывапісе, — пры-
мат фантазіі, волі, стварэн-
ня. Прымат культу розуму
і культу пачуццяў. Сцвяр-
джэнне магутнасці творцы,
здольнага паўстаць суп-
раць застарэлых, "статыч-
ных" традыцый і звыклых
аўтарытэтаў, і нават пасп-
рабаваць разбурыць "кан-
серватыўныя" формы пры-
роды.

Гармонія каларыту і
вобраза-метафары. Дак-
ладней, не так. Колер у
У.Тоўсціка — гэта і ёсць
вобраз. Вобраз, у якім пад-
вышаная асабліва здольна-
насць заўважаць у жыцці, у

У.Тоўсцік. "Хмуры ранак". Пал., алеі.

У.Тоўсцік. "Настрой чакання". Пал., алеі.

Аўтар "Мастыхіна" Барыс КРЭПАК

мастацтве толькі тое, што
спалучаецца з асновамі
асабістага светаразуме-
ня.

У гэтым — увесё-
лы Тоўсцік. У гэтым — соль
ягонай творчасці, сакрэт
"мяккай", але звышканцэн-
траванай экспрэсіі ягоных
палотнаў. І, адначасова, по-
шукі сваёй пластычнай
сістэмы не абмяжоўваю-
цца "пракруставым ложкам",
але даюць мастаку магчы-
масць вольна карыстацца
матэрыялам. Таму кожны
твор майстра мы можам
разглядаць як частку, што
ўваходзіць у адзіную, не-
падзельную карціну свету,
створаную ім; як мадыфі-
кацыю самага галоўнага,
самага асабістага — стаў-
лення да рэчаіснасці...

З ЧАГО БУДУЮЦЦА ФОРМЫ?

Леў Талбузін — вядо-
мы дызайнер і арт-
дызайнер, мастак-мадэ-
льер, таксама працуе ў
галіне малой пластыкі і
інсталцыі. Ён вядомы
як аўтар дэкаратыўнага
аздаблення станцыі
метро "Плошча Якуба
Коласа", мастацкай ак-
цыі "Чарнобыльскі шлях
— 1986", цыкла памятных
медалёў, прысвечаных
выдатным дзеячам
культуры Беларусі.

На выставе ў галерэі
"Мастацтва" ён паказаў
арыгінальныя геамет-
рычныя фігуры — пла-
стычныя формы-субстан-
цыі на вельмі складаныя
філасофскія тэмы быц-
ця чалавека ў сучасным
свеце, сярод якіх — "Ме-
тамарфозы", "З чаго бу-
дуюцца формы", "Сон",
"Сусвет", "Страчаны
час", "Супрацьстаянне" і
інш.

Л.Талбузін. "Метамарфозы". Парцэляна.

A PRIORI АЛЬБО A POSTERIORI?

І.Тапілін. "Размова". Пал., алеі.

Вядомы кінамастак
Ігар Тапілін, які пас-
тавіў на "Беларусьфіль-
ме" больш за 30 мастацкіх
стужак, свой 50-гадовы
юбілей вырашыў адзна-
чыць выставай у Палацы
мастацтва. Аднак ні эскі-
заў, ні эксплікацый і рас-

кадровак да кінафільмаў у
экспазіцыі мы не бачым.
І.Тапілін выставіў
толькі станковы жывапіс,
сваю даўнюю любоў, якая
займае ў ягоным жыцці
месца не менш істотнае за
працу ў якасці мастака-па-
станоўшчыка. Нярэдка ад-

разу бачна, што ў карціне
"вынайдзенае", а што —
"падгледжанае". У Тапілі-
на мяжа паміж выдумкай
і назіраннем няпэўная.
Цяжка сказаць, прыдум-
вае ён канфігурацыі рыт-
маў, прыводзячы іх у ад-
паведнасць з абагульне-
най думкай, што ўзнікае, а
priori — ад ідэалу, ад па-
жаданага, альбо a
posteriori — ад вопыту
працы ў кіно альбо про-
ста назірання.

Магчыма, прырода ў
якасці ўзнагароды за
трапнасць пошукі зраб-
іла мастаку падарунак —
"арганізаваную" плас-
касць і глыбіню, "гато-
выя" спалучэнні рытмаў
і колеравыя тэмы з ва-
рыяцыямі? А можа, гэта
ўплыў інтуітыўнай кампа-
зіцыйнасці шматчастка-
вых палотнаў і спроба
ўбачыць гармонію і дыс-
гармонію хаоса сённяш-
няга свету?

Гэта — таямніца аўта-
ра. А каб яе хоць трохі
прыадкрыць, трэба паг-
лядаець выставу.

ВЫТОКІ НАЦЫЯНАЛЬНАГА ЭСТАМПА

"Аксакалы" беларускай графікі (злева направа): М.Гуцьеў, А.Волкаў, Я.Тарас, І.Ціхановіч, І.Давідовіч, Л.Ран. 1951. Фота з архіва Я.Ціхановіча.

кутках горада: пластычная
анатомія — у медінстытуце,
жывапіс і малюнак — на
праспекце Скарыны, тэатр-
нычныя прадметы — у
Оперным тэатры. Не трэба
забываць і на тое, што го-

рад ляжаў тады ў руінах,
пасляваеннае будаўніцтва
Мінска яшчэ толькі набіра-
ла тэмпы. Праз пяць гадоў
нам далі два паверхі ў доме
па вуліцы Даўгабродскай
(цяпер — вуліца Змітрака

Бядулі), але заняткі па гра-
фіцы па-ранейшаму право-
дзіліся ў Оперным тэатры.
Яшчэ праз колькі гадоў мы
атрымалі будынак фінанса-
вага тэхнікума, дзе і цяпер
месціцца Беларуская ака-

дэмія мастацтваў. Дырэк-
тарам акадэміі стаў Віталій
Канстанцінавіч Цірко.

Паступова новая наву-
чальная ўстанова павяліч-
валася, адкрываліся новыя
факультэты, з'яўляліся но-
выя таленавітыя выклад-
чыкі, многія з якіх цяпер
шырока вядомыя ў нашай
краіне і за яе межамі. Я ж
памятаю іх маладымі сту-
дэнтамі-першакурснікамі.

Калі іншы раз заходжу
ў Акадэмію мастацтваў і
бачу тыя друкарскія станкі,
з якіх усё пачыналася, дык у
душы ўзнікае адчуванне ча-
госьці вельмі роднага і
блізкага... Я часта наве-
даю мастацкія выставы, на
якіх апошнім часам з'явіла-
ся шмат цудоўных, высока-
тэхнічных эстампаў. А мне
ўзгадваюцца імёны выдат-
ных майстроў-друкароў
Мікалая Цюцківа, Дзмітрыя
Малаткова, Вячаслава Іса-
кава, якія дапамагалі бела-
рускім студэнтам-графікам
ствараць першыя беларус-
кія эстампы.

Сямён ГЕРУС,
мастак.

У 1952 годзе ў Маскве, у
Акадэміі мастацтваў,
праходзіла ўсесаюзная ма-
стацкая выстава. На ёй эк-
спанаваліся і некалькі маіх
твораў, якія знаходзіліся ў
раздзеле, прысвечаным
мастацтву Літоўскай ССР.

Аднойчы я звярнуў ува-
гу на двух мужчын, якія
ажыўлена гутарылі, уважлі-
ва разглядаючы мае граю-
ры "Вызваленне" і "Адбудо-
ва Вільнюса". Мне было
цікава, і я падыйшоў бліжэй і
прадставіўся. Адным з маіх
новых знаёмых аказаўся
Рыгор Якаўлевіч Кісялёў, та-
гачасны міністр культуры
Беларусі. Я распавёў яму,
што родам з Навагрудка,
але скончыў Акадэмію ма-
стацтваў у Вільнюсе і цяпер
выкладаю там графіку.
Кісялёў зазначыў, што на
Беларусі, можна сказаць, не
існуе мастацтва графікі і
таму ў тэатральным інсты-
туце ў Мінску на наступны
год мяркуецца адкрыць ма-
стацкі факультэт з аддзя-
леннямі жывапісу, графікі і
скульптуры. Ён таксама
прапанаваў мне выкладаць
графіку на новым аддзя-
ленні.

Калі праз год я прый-
шоў на прыём да міністра
культуры, дык пытанне, звя-
занае з арганізацыяй май-
стэрні эстампа пры тэат-
ральна-мастацкім інстыту-
це, вырашылася даволі хут-
ка. Памятаю, некалькі доб-
разначлівым было стаўлен-
не да гэтай справы ўсіх за-
цікаўленых асобаў: і само-
га міністра культуры, і ды-
рэктара інстытута Іосіфа
Прыса, і супрацоўнікаў ад-

дзела культуры ЦК КПБ і
КДБ, дзе трэба было
аформіць дакументы на
друкарскае абсталяванне.
Мне давялося доўга шукаць
неабходныя друкарскія ма-
шыны. Нарэшце, я знайшоў
іх у адной з друкарняў. Мы
прыстасавалі іх да сваіх
патрэбаў, перарабілі, да-
рабілі дэталі, якіх нестала-
ла, і ў памяшканні Оперна-

Пачынаючы з 60-х га-
доў графічнае мастацтва
на Беларусі пачало мац-
нець, пра нас часцяком уз-
гадвалася на старонках
перыядычнага друку, творы
мастакоў-графікаў з'яўля-
ліся на ўсесаюзных і за-
межных выставах. Карацей,
графіка заняла сваё пачео-
нае месца сярод іншых
відаў выяўленчага маста-
цтва. Пазней такая самая
майстэрня была арганіза-
вана і пры мастацкім кам-
бінаце. Але, безумоўна, га-
лоўная роля ў развіцці
графікі належыць тэат-
ральна-мастацкаму інсты-
туту.

Студэнты-графікі зай-
маліся тут жа, ля друкарскіх
станкоў, а заняткі па жыва-
пісе і малюнку праходзілі ў
будынку на праспекце Ска-

КУЛЬТУРА

ДЫСКУСІЯ ПРЭЗЕНТУЕ РАЗВАЖАЕ

...Ягоная магіла бачная здала. Яна пад стромкай, як ялінка, каплічкая, што ўдымаецца над наваколлем. Узгорак, дзе месціцца могілка, адзінока стаіць у полі, вёска Падневічы як бы "адышла" ад іх, пасунулася ў іншы бок. Але і тады, у снежні 1884 года, калі хавалі Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча, двараніна Мінскага павета і класіка літаратуры, якую ён і фармаваў праз гады і гады, — родная яго Люцынка была далёкавата, за сем вёрстаў.

Выпадкаваць гэта ці не — і на вечны спакой лёг ён на ўзвышшы, і маёнткаў у Люцынцы стаяў таксама на такім жа, амаль казачна прыгожым месцы, адкуль здала бачыцца наваколлё і сонца, што ўдымаецца з-за небакараю? Урадженец Бабруйшчыны, больш за сорок гадоў пражыў ён тут, у Люцынцы Валожынскага раёна, і яшчэ пасля вайны, кажуць, стаяў дом, дзе жыла сям'я Дуніна-Марцінкевіча, які горда называўся маёнткам, хаця быў, як для двараніна і класіка, занадта сціплым.

...Ад яго застаўся затравелы падмурак, амаль яшчэ цэлы ганак, па якому мы асцярожна спускаемся да агромністага пня ліпы, пасаджанай пісьменнікам. Мы — гэта прафесар і галоўны рэдактар часопіса "Тэатральная творчасць" Анатоль Сабалеўскі, тэатразнаўца Яраслаў Громаў і Лідзія Манукова, старшы навуковы супрацоўнік музея тэатральнага мастацтва Арсен Лабовіч, а таксама арганізатар гэтай паездкі, галоўны спецыяліст аддзела тэатра Міністэрства культуры Ларыса Куксянкова. 190-годдзе з дня нараджэння В.Дуніна-Марцінкевіча мы прыехалі адзначыць найперш сюды, у мясціны, звязаныя з яго творчасцю і грамадскай дзейнасцю. "Гэты вялікі сын свайго народа найперш дарагі нам

тым, што заклаў асновы нацыянальнага тэатра", — сказаў у час ускладання кветак ля магілы Анатоль Сабалеўскі.

...Мабыць, сама асоба вялікага чалавека настолькі шматгранная, што кожны знаходзіць нешта сваё. Апроч школьнай праграмы і

Карл Станкевіч.

"Пінскай шляхты" пра В.Дуніна-Марцінкевіча расказаў у сваёй кнізе "Сейбіты вечнага" вялікі руплівец беларускага літаратуразнаўства Геннад Кісялёў. Памятаю, з якім захапленнем я, тады яшчэ малады і нявольны рэдактар Гродзенскай студыі тэлебачання, чытала тую кнігу — пра паўстанне 1863 года, пра сям'ю пісьменніка, асабліва ж пра дачку Дуніна-Марцінкевіча Камілу. Тады ж я вырашыла зрабіць пра яе тэлевізійную перадачу.

У Віленскім дзяржаўным гістарычным архіве мне лёгка і без усялякіх перашкод уручылі вялікую, у поўстава, папку, заведзеную на дачку Дуніна-Марцінкевіча. Там былі ўсялякія даносы тагачасных стукачоў, даносенні

жандараў, вынікі падглядаў. Але ўразлілі мяне найперш лісты-пасланні самой Камілы, калі яна сядзела ў Мінскай турме ў той жа час, што і чалавек, якога яна кахала, — дваранін Карл Станкевіч. Яму яна пісала на ясоўках, на маленькіх, таропка абрэзаных паперках, мабыць, спадзеючыся, што наглядчы, якому ж, відаць, плаціла, перададзець ейныя словы самому каханаму. Аднак жа той насіў гэтыя словы кахання ў канцелярыю, і там, перакладзены на рускую мову нейкім

ягонай дачцы, валодае даволі бойкім пером і езуіцкім настроём, якім па-майстэрску ўздзейнічае на народ, распушчаючы між імі свае шкодныя сачыненні, якімі з'яўляюцца "Гутарка" і яшчэ новая брашура, пры гэтым прыкладаемая, якая, па агульнай думцы, яму належыць".

Зараз, успамінаючы тую вялікую папку, я з жалем думаю пра тое, што гэтак мала ўзяла з яе. Але ж камандзіроўку ўдалося "выбіць" усяго на два дні, дый думалася, што можна, калі спатрэбіцца,

магілы Дуніна-Марцінкевіча, але ў Люцынцы бываць не давалася. І вось цяпер, на гэтай сядзібе, дзе летась праходзіла вялікае свята паззіі, мы ўсё гаварылі аб тым, што хаця і позна, але прыходзіць час сапраўднага шанавання і ацэнкі таго, што зрабіў для свайго народа гэты "езуіцкі настроены, з бойкім пером" чалавек.

"Чаго мы толькі не прапагандавалі за сваё жыццё! — гаварылі нам дзве Алены — Барахоўская, загадчыца Валожынскай дзіцячай бібліятэкі, і Родзевіч, загадчыца раённай бібліятэкі. — Пяцігодкі, "Малую зямлю" і "Цяліну", БІАМ... А цяпер можам, нарэшце, гаварыць пра тых нашых папярэднікаў, хто працаваў на свой народ, на яго адукацыю і культуру".

Якраз на гэтай сустрэчы і выказаў агульны настрой раённых рупліўцаў культуры намеснік старшыні Валожынскага райвыканкама Анатоль Мікалаевіч Кулак: "У рэне няма робіцца для ўве-

Намеснік старшыні Валожынскага райвыканкама А.Кулак ускладае кветкі да помніка.

кавання памяці нашых землякоў, сярод якіх — Канстанцыя Буйла, Пятро Бітэль і да якіх мы адносім таксама Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча, які тут жыў і працаваў, і знайшоў вечны спакой. Вось чаму ў нас даўно з'явілася задума аднавіць будынак у Люцынцы, зрабіць былую сядзібу музеем, сабраць тут усё, што магчыма, пра час і пра асобу слаўнага сына беларускага народа".

У памяці сённяшніх жыхароў Люцынкі яшчэ захаваліся перададзеныя дзядамі і прадзедамі апаведы пра сям'ю "бунтоўнага памешчыка", які пісаў на "народнай мове". Шмат цікавага з тых своеасаблівых паданняў узгадваў нам кіраўнік народнага тэатра з в.Пяршай Мікалай Мікалаевіч Ганчарык, які яшчэ памятае хату Марцінкевічаў, прададзеную пасля вайны лясгасам "некаму" ў Мінск.

А сапраўды, ці не час гэтай добрай ідэі "авалодаць масамі"? Люцынка, як Ракуцёўшчына, як Акапы і Вязніца, ужо робіцца месцам паломніцтва ўсіх, каму дарагое беларускае слова, а спадчына В.Дуніна-Марцінкевіча раскрысцавацца перад намі, яго сённяшнімі чытачамі і прыхільнікамі, усё больш выразна і, калі так можна сказаць, велічна. Не сыходзіць са сцэн тэатраў яго п'есы, вывучаюцца ягоныя вершы і пражыццёвыя творы. І ўсё больш бліжэй і дарагім робіцца ў многіх жыхавых і духоўных каліях пакутнае, а ў Часе і Вечнасці — шчаслівае жыццё інтэлігента, што стараўся выказаць думкі і пануючы народ.

Спіленая альбо зваленая ліпа, пасаджаная ім каля сядзібы, кажуць, улетку ўжо дала парастак. Можна, гэта і ёсць той добры знак новага адраджэння?

І праз дзесяць гадоў у святая двухсотгоддзя мы ўвойдзем у адноўленую сядзібу-музей, адкуль, як і калісьці, будзе бачна далёкадалёка і трохі раней за іншых, якія жывуць унізе, у даліне, як узыходзіць сонца...

Фота аўтара.

АД БАТЛЕЙКІ ДА ПАЛАЦА

Культработнікі ў мястэчках і вёсках часта скардзяцца, што самая галоўная іх праблема — сабраць людзей на якую вечарыну. Бывае, рытуальна сцяну, самадзейнасць, а глядачоў збіраецца — кот наплакаў. Амаль у кожнага ў хаце тэлевізар: дзеі, якія паказваюць там, больш унушальныя і цікавыя.

Але прычына ўсёагульнага адчужэння, на мой погляд, не толькі ў мас-культуры, якую нясе тэлевізар. Гэтае савецкае васьмідзесяцігоддзе імкліва разбурае ў народных пластах тое, што савецкі вучоны М.Бахцін назваў карнавальнай, "смежавой культурай". А тое, што навізвалася ўзамен, не было глыбока-родным, не мела трывалых каранёў.

Але ці была яна, смежавая культура, на Беларусі? Мы прывыклі гаварыць аб карнавальных традыцыях паўднёвых народаў. І па сёння карнавал у Бразіліі, напрыклад, — гэта адна з важнейшых дзяржаўных дзеяў. Дзе ўжо нам да гэтай, сапраўднай ўсёагульнай, радасна-трапятлівай традыцыі!

...Аб усім гэтым думалася на раўніне паміж Ярэмічамі і Налібоцкай пушчай Карэліцкага раёна, дзе мы, група навукоўцаў і пісьменнікаў, пабывалі нядаўна (аб чым пісалася ў папярэдніх нумарах). Але там не толькі ішлі страшэнныя баі ў гады Айчынай вайны. Многім жыхарам вёсак помніцца, як да вайны тут, на гацях, якіх і зараз засталася няшмат, выступалі цыганы — Мір жа стагоддзямі, асабліва ў часы Вялікага княства, лічыўся цыганскай сталіцай, і апошні цыганскі кароль, які памёр у 1790 г., нават пакінуў сваё імя і прозвішча (званачым, яно было чамусьці Беларускім —

Марцінкевіч). Яшчэ Уладзіслаў Сыракомля ўгадваў, што "цыганскі кароль... выязджаў са двара ў суправаджэнні атрада маладых коннікаў, аматараў зазірнуць у чужыя стайні".

На "цыганскія прадстаўленні" людзі глядзелі з задавальненнем, хаця і моцна цяргелі ад "артыстаў". У мясцовым касцёле св.Мікалая часта маліліся аб вяртанні скрадзеных коней — падчас слаўных мірскіх "конскіх кірмажоў", што праходзілі 9 мая і 6 снежня, бывала ўсялякае. У некаторых крыніцах гаворыцца, што вялікім поспехам карысталіся і выступленні мясцовых народных груп. Традыцыі "батлейкі" былі тут вельмі моцнымі. І не дзіва — былі святы, была і патрэба ва ўвасёлненні. Яшчэ ў першыя пасляваенныя гады хадзілі па вёсках пад Вялікіхазень валадобнікі, спявалі песні. Але пасля зніклі — як "шкодны элемент".

Нядаўна ў вучылішчы будаўнікоў, якое месціцца таксама побач з замкам, нам паказвалі батлеечны спектакль, аднавіўшы тым самым даўня мясцовыя традыцыі. Праўда, мы глядзелі не класічнага "Цара ірада", а прыдуманую самімі вучнямі і наставнікамі "Радзівіліяду". Паказвалі яе Галіна Пятроўна Жаровіна — кіраўнік батлеечнага тэатра, архідэктар, а таксама майстар Іван Карп, выкладчыца гісторыі мастацтваў Элеанора Ляховіч і Міхал Шапаленка. Дасціпныя рэплікі, прыгожыя, прафесійна зробленыя касцюмы і дэкарацыі, таленавітае выкананне пакінулі вельмі добрае ўражанне. Дарэчы, разьбяная аздоба "тэат-

ральной скрыні" — дыпломная работа Івана Карпа, былога вучня.

Галіна Пятроўна — з тых, каго называюць не проста энтузіястамі, а "апантанымі сваёй справай". Яна ўзнаўляе гісторыю мірской батлейкі па апытаннях тых, хто

існаванні і ў праве на нашае прызнанне гэткай вольнай разнавіднасці народнага тэатра таксама было б няправільна. Батлейка ёсць у Міры — і гэта цудоўна. Цудоўна тое, што кола тэмаў тут самае разнастайнае, ад уласна батлеечных — да палаца-

Косаўскі палац.

памятае нешта — прозвішчы, тэмы, героі народных спектакляў. Захавалася памяць пра Мацея Барашку, які нават ездзіў са сваёй батлейкай на ВДНГ у Маскву. Яшчэ да вайны хадзілі са сваімі "джаз-бэндам" браты Сілки. Яны паказвалі спектакль і адначасова гралі на розных інструментах.

Ці адносіцца тая батлейка, якая адноўленая ў Мірскім вучылішчы будаўнікоў, да народнай культуры? Мабыць, не. Народная культура жыве ў натуральным асяроддзі, жывіцца з яго і ў матэрыяльным, і ў духоўным сэнсе. Але ж і адмаўляць у

цвёрдыя контуры размытых было да шэрага мроіва стагоддзяў.

Жыхары Косава, якія пакаленне за пакаленнем прыходзілі адпачываць да руінаў палаца Пуслоўскіх, месціліся каля магільных вежаў, што ўсё болей разбураліся, у большасці сваёй не ведалі, а хто такі Пуслоўскія і ўвогуле чый гэта палац. Лічылі нават, што гэта палац Касцюшкі.

Разбураная сядзіба Касцюшкі, што знаходзіцца ў сотні метраў ад палаца, адзначана тым самым камянем з прыцементаваную плітою, які быў пастаўлены даўным-даўно і на якім напісана па-руску, што тут нарадзіўся Т.Касцюшка, "видный политический деятель Польши". Едуць сюды, на Марачоўшчыну, у верасні гэтага года ў складзе навукова-творчай экспедыцыі "Шлях да святыні", мы ўсё нека спадзяваліся, што пасля навуковай канферэнцыі ў Косаве, якая адбылася летась у лютым і ў якой прынялі ўдзел многія ўплывовыя людзі (у тым ліку старшыня Беларускага фонду культуры У.Пілеп, намеснік старшыні аблвыканкама У.Гетманчук і намеснік старшыні райвыканкама У.Макараў і іншыя), тут будзе хаця б іншы, больш адпаведны сённяшняй рэчаіснасці знак. Аднак не — для тых наведнікаў, якія прыежджалі сюды ўсё лета і, думаецца, прыедуць яшчэ, Касцюшка ўсё заставаўся чужым для Беларусі, хаця быў ён народжаны тут, у сапраўды надзвычай прыгожым месцы, ён, чые продкі былі, як пішуць некаторыя даслед-

чыкі Польшчы, праваслаўнымі, а значыць, не палякамі. Але нам, мабыць, не варта дзяліць на часткі вялікіх людзей — яны цалкам могуць належаць усім тым народам, каму аддавалі свой талент і жыццё. Аднак жа сорамна нам увогуле аддзяліцца ад чалавека, каго шануюць Польшча і Амерыка, Францыя і Аўстралія...

Як ні парадасна, але палац Пуслоўскіх (дакладней, яго руіны) сталі ўсё ж часткай народнай культуры, хаця і не такой, на якую, мабыць, спадзяваліся ягоныя гаспадары. Нам расказалі тут, на Марачоўшчыне, што, калі некаторыя бізнесмены захацелі ўзяць пад сваю апеку гэты палац і прывесці яго ў больш прыстойны выгляд, гэтакую засупраціўляліся: за доўгія гады надта прывыклі праводзіць тут розныя маёўкі, дажынкі і нават чыста рэвалюцыйныя святы, накіталі дзяржаўнага ўладзіміра Іліча... Маўляў, бізнесмены агародзяць палац; куды тады прыежджаць сем'ямі альбо сябрамі? Аднак пра Пуслоўскіх расказваюць тым самым далучаючыся да палацавай культуры, якую адмаўлялі так доўга. Вось так і ідэя наша Адраджэння — ад батлейкі да палацавых сценаў. Руіны пачынаюць нешта расказваць пра сябе. Гэта добра. Дрэзна, што гавораць менавіта руіны. Але, можа, некалі яны загавораць так магутна, што ў самай ялотнай галаве ці душы нешта абудзіцца. І гэта "нешта", што заваецца гістарычнай памяццю, створыць цуды.

Славяне, як ніко, дасюль вераць у цуды. А што ім яшчэ заставацца? Фота Геннадзя ЖЫНКОВА

Аўтар матэрыялаў паласы Вольга ІПАТАВА.

КУЛЬТУРА

Юрый Мікалаевіч ДУБРОВІН (1937 — 1983 гг.)

Рэжысёр, акцёр. Сыграў ролю Крыўенка, былога штрафніка, салдата са шнарамі на твары і ў душы ў фільме Рычарда Віктарава "Трэцяя ракета" паводле апавесці Васіля Быкава (1963 г.). Рэзананс мела яго невялікая тэлестужка "Снежны конь", якую ў адным крытычным артыкуле назвалі "своеасаблівым тэлевершам з лірычным аўтарскім светаўспрыманням" (1965 г.). Сярод пастаўленых фільмаў яму ўдаліся тэлестужка "Побач з вамі" з цудоўнай Аляксандрай Клімавай у ролі сціплай машыністкі (1967 г.) і трохсерыйная "Вашынгтонскі карэспандэнт" (1972 г.), у якой адлюстравана грамадская атмасфера ў ЗША пасля забойства Джона Кенэдзі і жыццё журналісцкага асяроддзя. У 60 — 70-я гады папулярнасцю карысталіся тэлеперадачы Юрыя Дубровіна "Сябрам дзесятай музы".

**У гэты дзень
73 гады таму
пры Народным
камісарыяце асветы
БССР было створана
Дзяржаўнае
ўпраўленне
па справах
кінематаграфіі
і фатаграфіі
(Белдзяржкіно).**

**Прапануем
фотавернісаж Ігара
РЭМІШЭЎСКАГА.
На гэтых здымках
зняты тыя
рэжысёры, з якімі
ў розныя гады
ён працаваў над
фільмамі ў якасці
аператара-
пастаноўчыка
і якія, на жаль,
ужо скончылі зямны
шлях.**

Ала БАБКОВА

Мікалай Арцёмавіч КАЛІНІН (1937 — 1974 гг.).

Тэатральны рэжысёр, пастаноўшчык кіна- і тэлефільмаў. Дэбютаваў у 1967 г. на Беларускай тэлебачанні кароткаметраж-кай "Камлючок пачынае шлях". У 70-я гады зрабіў тэлефільм "Тыя, хто ідзе за гарызонт", кінатэлефільмы "Ствары бой", "Рудабель-ская рэспубліка", тэлесерыялы для дзяцей "Корцік" і "Бронза-вая птушка" (па 3 серыі кожны фільм). Быў супастаноўшчыкам Уладзіміра Корш-Сабліна на фільме "Крушэнне імперыі" (1972 г.). Мікалай Калінін не здзейсніў творчыя мары, якія тычыліся асобных твораў беларускай літаратуры.

17 СНЕЖНЯ — ДЗЕНЬ БЕЛАРУСКАГА КІНО

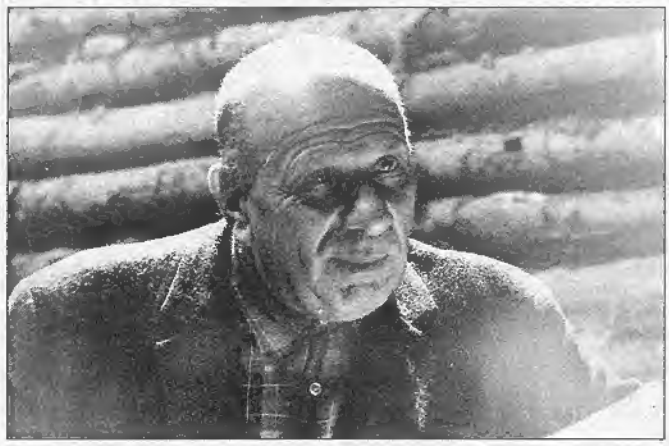

Віктар Цімафеевіч ТУРАЎ (1936 — 1996 гг.)

Кінематаграфіст Боскай міласці. Вучань Даўжэнка, "аднакашнік" Ларысы Шапіцька, сябра Уладзіміра Высоцкага. У 60-я гады за мяжой беларускі кінематограф ведалі па яго стужках "Праз могілкі" і "Я родам з дзяцінства", у 80-я — па дылогіі "Людзі на балоце" і "Подых наваліцы" паводле "Палескай хронікі" Івана Мележа. Апошняя яго стужкай была экранізацыя рэалістычных і містычных гісторый Яна Баршчэўскага "Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях" (1994 г.). Ён меў амаль усе ўрадавыя ўзнагароды (акрамя Ленінскай прэміі). Стужка "Праз могілкі" рашэннем ЮНЕСКО ўнесена ў лік ста лепшых стужак усіх краін і народаў (1994 г.), а фільм "Я родам з дзяцінства" беларускія крытыкі назвалі лепшай стужкай за ўсю гісторыю існавання нацыянальнага кіно (1995 г.).

Леў Уладзіміравіч ГОЛУБ (1904 — 1994 гг.).

Народны артыст БССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі і лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Рэспублікі. З кагорты старэйшых. Творчы шлях пачаў у 1928 годзе (спачатку на Украіне, а ў пасляваенныя гады на Беларусі). Яго жарталіва называлі "рэжысёрам у чырвоным галштыку": ён быў пастаноўшчыкам васьмі стужак для дзяцей (у 50-я — 70-я гады). Фільмы Л. Голуба "Мілка-ка-паравоз", "Дзяўчынка шукае бацьку" і іншыя добра ведалі юныя глядачы не толькі былога Савецкага Саюза. "Дзяўчынка...", якая адкрыла таленавітую актрысу Ганну Камянку яшчэ ў пяцігадовым узросце, атрымала прэміі Усесаюзнага, Занальнага фестывалю, а таксама Міжнародных кінаглядаў у Мардэль-Плата (Аргенціна) і Бергама (Італія).

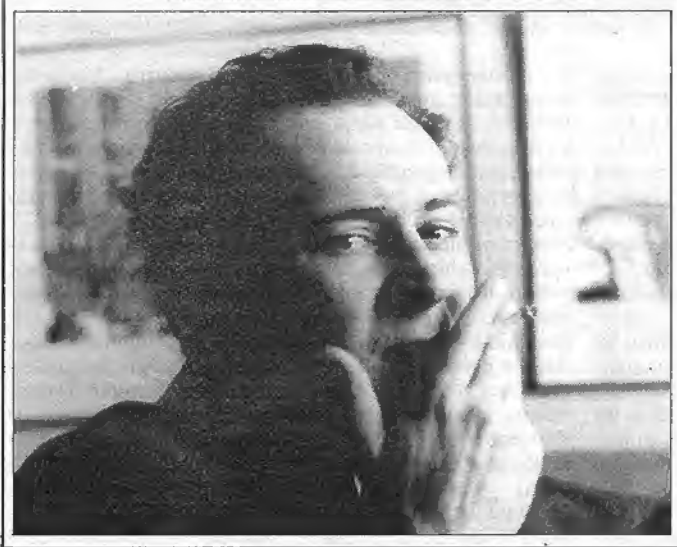

Барыс Міхайлавіч СЦЯПАНАЎ (1927 — 1992 гг.)

Разам з іншымі маладымі рэжысёрамі ў сярэдзіне 60-х гадоў узяў "новую хвалю" ў беларускім кіно. Фільм "Альпійская балада", зроблены паводле апавесці Васіля Быкава, увайшоў у лік любімых карцін маладзёжнай аўдыторыі 60-х гадоў. Рэжысёр звяртаўся да ваеннай гісторыі краіны і ў 70-я гады, зняўшы фільмы "Воўчая зграя" (паводле апавесці Быкава) і "Бацька" (аб трагічным лёсе дзяцей партызанскага камандзіра Міная Шмырова). Барысу Сцяпанаву таксама належыць спроба гістарычнага фільма "Я, Францыск Скарына". Прыкметнымі на час 80-х гадоў сталі яго тэлевізійныя стужкі "Дзяржаўная мяжа" (фільмы першы і другі).

Віталь Паўлавіч ЧАЦВЕРЫКОЎ (1933 — 1983 гг.).

Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі. У 70-я гады стварыў шэраг цікавых дакументальных фільмаў. Асвойваў жанр кінаэпапей, паставіўшы ў другой палове 70-х — пачатку 80-х фільмы "Полымя" (пра партызанскі рух на Беларусі), "Чорная бяроза" (пра цяжасці пасляваеннага адраджэння), "Паводка" (аб драматычных выніках умяшання чалавека ў прыроду). Найбольш удаўся рэжысёру шасцісерыйны тэлевізійны фільм "Руіны страляюць..." — пра героіку і трагедыю мінскага падполля ў гады Вялікай Айчыннай вайны (1972 год).

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА
Выдаецца
з кастрычніка 1991 года

Заснавальнік —
**Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь**

Галоўны рэдактар —
Людміла КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія:
Валянцін АКУДОВІЧ (першы намеснік
галоўнага рэдактара), **Арсен ВАНІЦКІ**,
Андрэй ВАШКЕВІЧ (намеснік галоўнага
рэдактара — адказны за сакратар),
Валеры ГЕДРОЙЦ, **Уладзімір ГЛЕП**,
Ядвіга ГРЫГАРОВІЧ,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Вольга ІПАТАВА (рэдактар аддзела),
Ігар КЛОКАЎ (рэдактар аддзела),
Алена ПІСЬМЯНKOVA
(рэдактар аддзела), **Міхаіл ПТАШУК**,
Алесь РАЗАНАЎ,
Віктар СКОРАБАГАТАЎ,
Юрый ЦВЯТКОЎ, **Леанід ШЧАМЯЛЁЎ**.

Рэдакцыя:
Рэдактары аддзелаў —
Міхась БАШУРА,
Жанна ВАСАНСКАЯ,
Барыс КРЭПАК
Спецкарэспандэнты:
Зміцер ВІШНЕЎ,
Сяргей МІНСКЕВІЧ
Загадчык аддзела фотайлюстрацый —
Генадзь ЖЫНКОЎ
Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД
Карэктар — **Мая КЛІМОВІЧ**

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 418.

Адрас рэдакцыі:
220029, МІНСК (МЕНСК),
вул. ЧЫЧЭРЫНА, 1.
Тэлефон: (017) 276-94-66

Рукапісы аб'ёмам больш за
адзін аўтарскі аркуш не прымаюцца.
Аўтарскія рукапісы не рэцензуюцца
і не вяртаюцца.

Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць
пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць матэрыялаў.

© "Культура", 1997.
Фармат АЗ.
Індэкс 63875.
Агульны наклад 4156.

Папідсана ў свет 11.12.97. у 18.00.
Замова **7363**

Друкарня выдавецтва
"Беларускі Дом друку".
220013, г. Мінск,
пр. Ф. Скарыны, 79.

М. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.
Д. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.